Guillermus Aegidii
i.e. Willem Gilliszoon
of Wissekerke in Zeeland, f. 1494

GKW 264
Hain 16220
BMC VII, 958
Reichling 796
Proctor 5721

The Boston Public Library

PURCHASED
FROM THE FUND
ESTABLISHED
BY
James
Lyman
Whitney
Bibliographer & Sometime Librarian

Super coelestium motuum indagatione

Liber deſideratus ſuper celeſtium mo-
tuum indagatione ſine calculo.

genuine blank!

Equatorii celeſtis motus ſine calculo, utilitatum tabula cum canonum particularium titulis. Feliciter incipit.

Equatorium hoc in 6. partitur partes principales.

Prima pars de motu. 9ᵉ. ac. 8ᵉ. ſpere tractabit. cuius hec ſunt capitula.

1 De circulorũ ordine. & terminorum eiuſdẽ partis expoſitione.
2 De rotarum mobiliũ diſpoſitione. ad quodcũq; tẽpus placuerit.
3 De capitis arietis ac libre. 9ᵉ. ſpere in zodiaco primi mobilis inueſtigatione.
4 De noticia medii motus acceſſus & receſſus. 8ᵉ. ſpere ad omne tẽpus:
5 De ueri loci capitis arietis. 8ᵉ. ſpere in primo mobili indagatione.
6 Equationis. 8ᵉ. ſpere ad omne tempus inquiſitione.
7 De uero loco augis cuiuſuis. 6. planetarum inueniendo.
8 De ueri loci cuiuſuis ſtelle fixe hic deſcripte ad quodcunq; uis tẽpus inuentione.
9 De manſionis lune ad omne tempus inueſtigatione.
10 De motuum. 9ᵉ. & trepudationis. octaue ſpere ſingulari deſcriptiõe.

Secunda pars principalis, de motibus Saturni & Iouis.

1 De circulorũ ordine ac terminorum elucidatione.
2 De diſpoſitione rotarum mobilium ad annũ quẽcunq; placuerit.
3 De noticia linearũ annoꝝ preteritoꝝ quorũdã hic non deſcriptorũ.
4 De noticia linearũ annorum futurorum hic non deſcriptorum.
5 De modo ſituandi uoluellã paruam in centro equantis firmatam.
6 De ueri loci ſaturni aut iouis ad quodcũq; tempus placuerit inueſtigatione.
7 De modo inueſtigandi ſine calculo medium motũ. medium centrũ. medium argumentum. uerũ centrũ. uerũ argumentum. uerũ locũ epicicli augẽ planete in ſecũda ſignificatione. Equationẽ centri in zodiaco & etiã in epiciclo. Equationẽ argumenti. Et tandẽ uerum locũ cuiuſuis planete. ac omnes fere tabularum alfonſi operationes. ad quodcunq; tempus placuerit.

Tertia pars de motibus martis ſolis & ueneris.

1 De circulorum ordine & terminorum declaratione.
2 De ueri loci martis ad omne tempus ſine calculo indagatione.
3 De ueri loci ſolis inquiſitione.
4 De ueri loci ueneris ad omne tempus inueſtigatione.
5 De ceterarum tabularum alfonſi operationum ſine calculo ĩdagatione per modum ut ſupra.

Quarta pars de motu Mercurii. Et capitis caudeq; dra-
conis.
1 De circulorum ordine & terminorum expoſitione.
2 De ueri loci mercurii ad quodcūq; uis tp̄s ſine calculo inquiſitione.
3 De ueri loci capitis.ac caude draconis inuentione.
4 Quod motus augiū ſex dictorū planetarū ex motu tardo.octaue ſpe
proueniens.lento proceſſu tempis nō ſit negligendus.
Quinta pars de motu lune.
1 De circulorū huius partis ordine ac terminorum expoſitione.
2 De rotarum mobilium diſpoſitione.
3 De medii motus lune ſine calculo ad omne tēpus inquiſitione.
4 De medii argumenti eiuſdem inuentione.
5 De motus augis lune inueſtigatione.
6 De ueri loci lune.ad quodcūq; tempus placuerit indagatione.
7 De medii ac ueri argumenti medii motus. Equationū centri & argu-
menti centri ac medie elongationis luminariū inueſtigatione.cetera
rūq; tabularū operationū p ueri loci lune noticia habenda neceſſaria
rū.ex opatione canonis iā dicti ſine calculo ſcire ſi cupis īdagatione.
8 De coniunctionū ac oppoſitionū luminariū tēporis inquiſitione.
9 De eclipſis ſolis in cōiunctiōe aut lune ī oppoſitiōe.poſſibilitatis īue-
ſtigatione.
10 De animaduertentia anni biſextilis.
11 De Almanach magni compoſitionis noticia ſine calculo.
Sexta pars principalis. de motu ſignorum & gra. primi
mobilis cum utilitatibus ſuis in aſtrolabio phiſico.
1 De circulorum ordine.& terminorum declaratione.
2 De arcus diurni ac nocturni.ſiue lōgitudinū ac breuitatū cuiuſuis diei
aut noctis noticia.& ad quācūq; regionē mundi inueſtigatione.
3 De tabula latitudinū regionum ac ciuitatum famoſarum.
4 De creticorum ac indicatiuorum. intercadentiūq; dierū. ac alterationum
accidentiūq; qualitatū.in quo uis morbo ex ſuperiori radice quātum
poſſibile fuerit indagatione.
5 De ſupradictorum narratorum declaratione per exemplum.
6 De ſtellis quibuſdā fixis in hac parte magis neceſſariis.
7 De quibuſdā regulis practicanti phiſico neceſſariis in horarum electi
onibus pro medicinis dandis.oportuno tempore dato omniq; neceſ
ſitate ſemota.

8 De medicinis eradicatiuis.hora electa dandis.
9 De medicinis cõfortatiuis.ac alteratiuis.hora electa dandis.
10 De uomitu·gargariſmate.ſternutatorio. ac ét enematibus dãdis. &c.
11 De inſciſionibus·ac fleubothomia electa faciendis.
12 De tẽporis inueſtigatiõe quãdo ſignũ aliquod aut gradus eius aſcẽdit.
13 Gradum aſcendentem in qua uis regione ad quodcunqꝫ tempus pla/ cuerit inueſtigare.
14 In quanto tempore.in quacunqꝫ uis regione.quodlibet ſignum aſcen dit indagare.
15 De temporis inueſtigatione in quo ſol oritur aut occidit in quacunqꝫ die placuerit.
16 De horis inequalibus diuidendis.
17 De noticia inequalis hore ignote: ꝑ equalẽ horã & notã in oĩ regiõe.
18 De humoꝝ noſtri corporis motibus ex motu ſolis diurno. per dictas ho.inequales.
19 Quod ex dictis ho.inequalibus.7.dierum ebdomade prouenit ordo. Et non ab ipſis planetis ſecundũ ſitum ſuum ordinatis.
20 Verũ aſcendẽs ad tp̃s cõiunctiõis oppoſitiõis aut aſpectus luminariũ aut alioꝝ planetaꝝ inter ſe ad quãcunqꝫ uis regionẽ inueſtigare.
21 De equationibus dierum·unde ortum habent. & quando debent ad/ di uere meridiei & quando non.
22 De modo erectionis figure iudicialis aut diſpoſitionis cuſpidum.12. domoꝝ celi ad omnẽ regionẽ omneqꝫ tempus ſine calculo.
23 Super quibus celeſtia corpora in hiis inferioribus influunt & in qui/ bus non.
24 Qualiter quis fortunatus: aut diffortunatus dici poteſt ex ſuperiori/ bus cauſis.

Et hic Finis titulorum canonum particularium libri deſidera ti ſup celeſtium motuum indagatione ſine calculo. in honorẽ conditoris oĩum. qui & nos cõſeruare dignetur in euũ. Amẽ.

Prologus.

Quamq̄ liberalium artium precipua Aſtrorum ſcientia ex ipſius īpaſſi bilis incorruptibiliſq; ſubiecti conſideratione ſit peculiaris mira & digniſ⸗ ſima. Ex ſydeꝝ tantoꝝ diuerſarum magnitudinū. motuum atq; diſtantiaꝝ ꝑtractatione delectabilis. ac in primo gradu certitudinis collocata. Etiā ex naturalibus effectibus ꝑ cauſas primas prenoſcēdis. cōpēdioſa nec nō mor talibus utilima. Mūdanas nāq; uanitates reuelat. deſpicit. & contēpnit. Mē tem etiā humanā & rectā. poſt tantarum reꝝ admirationē ad celeſtē regio nē eleuat & dirigit. & tandē in excelſi creatoris agnitionē ex ſuis glorioſis effectibus uiā preſtat. aperit. & deducit. Verūtamē ex eius theorice gra ui. nimiaq; forſan difficultate. & tantaꝝ calculationū uaria tedioſaq; proli⸗ xitate. Necnō quorundā pronoſticatiōis partis temerario preſumptiōiſq; uicio limites excedentiū. hec ſcientiaꝝ excellētiſſima offenſam patitur & repulſam. ꝑ paucis enī theoricis exiſtentibus numero. pauciores ſunt q̄ pe⸗ noſos illos calculationū intollerabiles labores aggredi appetant. tantumq; ſufferre iugū ꝓpetiantur. Ignari uero ſpeculatiue ꝓpter reꝝ multitudinem atq; uarietatē in tantorū numeroꝝ diuerſarū tabularum amplexibus cito uacillant ſepeq; deficiūt. q̄ aut ſtudium cogunt̄ deſerere aut labore magno multa cū diffidētia ſerius ad id eos ꝑduci cōtingit. ad quod leuiori ſtilo no⸗ ſtra īduſtria ducti facilius poterūt ītroduci. Vnde & eos q̄ ad iudiciariā par tē ꝓcedere nitunt̄. ex tedioſo nimis falſoq; forſan calculo. neceſſario ſuis ī ꝓnoſticis errare cōtingit. licet huiuſce rei ꝑſpicui ſint cognitores. Cū par⸗ uus error in principio ſemꝑ fit maximus in fine. primo celi & mundi.

Vnde in ꝓnoſticis q̄buſdam palā impreſſis. q̄dā plurimoꝝ accidentiū maloꝝ futuroꝝ dicit euentū. Fundamentū ſumēs ex coniunctione duorū planetaꝝ maliuoloꝝ ſaturni uidelicet & martis in. 9. gradu ſcorpii. anno xp̄i ſaluatoris. 1485. ultima nouēbris. quod tamē aliter fuiſſe cōperit̄. Nā ea dem die ſaturnus in q̄nto gradu ſagittarii. Mars uero in. 29. gradu Scorpii ſunt inuenti. ſicq; illoꝝ coniunctio illa die fieri non poſſe ſed factā potius fuiſſe nona die decembris eiuſdē anni in ſexto gradu ſagittarii.

Eſt & alter qui meſſie iudeoꝝ apparitionis tēpus cōiecturās ex magna coniunctione ſaturni & iouis. Similiter martis & ueneris in 2ª facie cancri in medio celi. anno gratie currēte milleſimo q̄ngēteſimo quarto. nona die iunii. hora uiceſimatertia. minutis. 54. poſt meridiē. di. equatis. fateor q̄dē de ſaturno & ioue ſimul tunc iunctis uerū eſſe. ſed mars in gradu uiceſimo quīto leonis in domo duodecima. uenus uero in gradu uiceſimo ſexto tau ri in octaua domo ueraciter collocant̄. Vnde hos uiros licet magnaꝝ ſcien tiarū ex eoꝝ ſtilo ac modo ſcribendi laudandos eſſe ſentio. uerū ex errāte

calculo conclusiones quas recitant in ferre non poſſunt.hii tamen errores non ex ignorãtia.ſed quadã in aduertentia aut tabularũ forſan falſitate potius contigiſſe uidentur licet uerũ tẽpus apparitionis antixp̃i.ex aſtris inueſtigari poſſe credere nõ.ualeo. Inſup ſunt & alii nõ predictis litterarũ uiris ſimiles ſed ignorantes temerariiq̃ numero infiniti.quoꝝ intellectus cũ huius ſcientie uerã radicẽ attingere nequeãt.pleriq̃ aliis ſe dant artibus exceptiuis qui ſub umbra uere aſtrologie. plurima uana ĩfinitaq̃ mẽdoſa mortalibus garrulant & illudunt.Solo namq̃ uiſu ac uultus hominũ manus inſpiciẽtes nitunť tp̃s ac qualitatẽ hoĩs uite mortiſq̃ determinare. uni ſuſpendiũ alteri fluminis demerſionẽ.qbuſdam.30.dierũ terminũ aſſignantes aliis dies pauciſſimos aliis plus & alteris minus. ſecundũ enim q̃ mẽtis eorũ cecitati occurit interius.ita & exterius linguã acuentes ꝓferũt inpauido :nullo rationis freno ſua dicta cõprimẽtes.nec ullo ſillogiſtico diſcurſu p̃cedente.ſicut quoſdã in hac regione fuiſſe nouimus quoꝝ ſuperſtitiones actuſq̃ ſuos nephandos & a b hominabiles.tam palã q̃ occulte fide dignoꝝ relatu patrantes ſub ſilentio quodã potius ꝑcurrere melius uidetur.q̃ ipſorum ſcelera forſan uanis inutiliter reuelare.

Horum igiť errorũ abhominabilium occaſionem ab omnibus euitare.huiuſq̃ ſcientie difficultatibus ac tedioſis calculationũ laboribus q̃tum mortalibus cõceſſum ſit ſubuenire & ſuccurrere deſiderans.id pauculũ qđ ab oĩum largitore piiſſimo mihi ĩdigno gratis eſt datũ.Iuſtiſſimũ ac equũ arbitror exponere luci. & hunc libellũ nõ modica tamen difficultate licet inuentũ & compilatum non fore celandum ſed q̃tum poſſibile ſit mortalibus exhibendum ſimul & cõmunicandum.pluribus ac diuerſis mathematicis inſtrumentis fulcitum.quibus mediantibus poterit ſcientiarum amator quiſq̃ ad celeſtium motuum noticiam

planetarũq̃ ueroꝝ locoꝝ.aſcendentiũ graduũ & ſignoꝝ.ac cuſpidũ.12.domorũ equationũ inuentionẽ.ullo ſine calculo ad quãcunq̃ regionẽ quodcunq̃ ue tẽpus placuerit.facilime ꝑuenire.Et ſi nõ ad tantã minutorũ ac ſecundoꝝ preciſionẽ quãtã p tabulaꝝ prolixas tedioſaſq̃ calculationes attingere poſſumus.Cum inſtrumenta quantitate ſint parua.ut pondere leuiora reddantur.unde minuta graduũ ſic diſtinctim diſcerni nõ poſſunt.

Securius tamen ac perceptibilius ſenſu.multoq̃ facilius ꝑ hũc librum ad ſupradictorum noticiã deuenire contingit.Nã in octo aut nouẽ dierum tẽpore.per hũc modũ inquiſitor diligens. multo plura clarioriq̃ uia q̃ per tabularũ longas operatiões unins aut duorum aut plurium forſan annorum ſpacio in hiis motibus percipere poterit. unus tamen altero citius alteroq̃ tardius ſecũdũ cuiuſlibet ingenii uariam capacitatem. & licet alias

ſimilem fere librum certis meis amicis communicauerim . non tamen ita complete nec aperte.ut in hoc libro deſiderato.

Vnde non mireris.quoniā hāc portam tibi clauſam.geometricis propor tionibus quātitatis orbis tēporiſq; motus cuiuſlibet planete ad ſuum epiciclum cū debita centri diſtantia cuiuſlibet orbis ecentrici magni & equātis in augibus ſuis a centro mundi ac etiā corporis planeta a centro epicicli.ſumma cum diligentia conatus ſum aperire uelut huius ſcientie profeſſoribus ac ſecretariis clare ac apertiſſime noteſcit.

Amplā preclaram atq; facilimā uiam oſtendens.qua ſcientiam hanc dignifſimam.manifeſte citiſſimeq; adipiſci ualeas.ne tantaꝝ calculationum tedio deuictus.hac relicta.ad alias artes te peruertas exceptiuas atq;. damnatas anime corporiq; nociuas.quibus ſpiritus tenebrarum ac mendaciorum princeps ſubtiliter doloſeq; mentes humanas obcecat. immo quorūdam peritorum uirorum intellectus deuiat & offuſcat.qui dū illius ſubtili blandoq; ligamine ſunt laqueati.tanq̄ temerarii & obſtinati plura q̄ tota xp̄i eccleſia noſcit.ſcire ſe p̄ſumunt dicētes ſe eſſe ſapiētes ſtulti facti ſunt. Cum igitur ex hac ſcientia certiſſima iam tibi nota partem intraueris iudiciariam eandemq; bene ruminaueris innumerabiles effectus naturales ex celeſtium uiribus intelliges futuros tanq̄ ex cauſis primis ī genere phiſico ab altiſſimo ſic ordinatis.non q; de neceſſitate & ſemper ſed ut plurimum quoniā aliter euenire poſſe non ignores.Et ſi ad omnium particularium noticiam deuenire non ualeas effectuū tamen uniuerſaliū ac digniorum cauſas primas iam te pſcrutaſſe gaudeas. Laudandū eſt enim in altis nō plura uelle q̄ ſapere poſſe.Nam melius eſt de rebus altis nobilibuſq; ſcire modicum q̄ multum de hiis inferioribus groſſis & ignobilibus . 2ª celi & mundi.Ex horum enim altorum admirandorūq; effectuū contemplatiōe peruenire poſſumus in notitiam dei altiſſimi omnium cauſarū cauſe prime.Et quanto attingentius altiora perſcrutamur.tanto ad ipſum creatorē piiſſimum agnoſcendum & diligendum feruentius mouemur.ut tandem in ſui amore dulciſſimo eiuſq; gratiā in uiam rectam ad finemq; optatum nos perducere dignetur amen.

Propoſitum igitur noſtrum in nomine ſyderū conditoris & inchoando & proſequendo.intitulabitur liber iſte.Celeſtis motus equatoꝝ ſine calculo.Guillermi Egidii de uuiſſelrerc ex zelandia pnunc ciuis Carpētoratēſ. Cuius expoſitionis canones ac regule ordine ſequenti ſcribuntur.

Equatorii celeſtis motus ſine calculo Canonum expoſitio Guillermi Egidii de uuiſſelrerc zelandini. Feliciter incipit.

Equatorium hoc in ſex partitur partes principales.
Prima pars De motu. 9e. &. 8e. ſpere tractabit.
2a De motibus Saturni & Iouis.
3a De motibus Martis Solis & Veneris:
4a De motibus mercurii & capitis caudeqꝫ draconis.
5a De motu Lune.
6a De motu ſignorum zodyaci primi mobilis in aſtrolabio phiſico cuius plures ſunt utilitates ut ſuo loco declarabitur.

Harum partium cuiuſlibet uarie ſunt rote mobiles & imobiles pluresqꝫ circuli in eiſdem deſcripti diuerſaqꝫ centra ac oſtenſoria in ipſis ſunt collocata pro quorum omnium ac ſingulorum breuiori elucidatione ordine quodam. terminos cuiuſlibet ſeriatim hic deſcribam a limbo cuiuſlibet rote inchoans & in centrum eiuſdem terminans.

1 Primo de ordine circulorum. none. & octaue ſpere.

Signorum ac graduum eorūdem zodyaci primi mobilis.
Annoꝝ xp̄i cuius quodlibet ſpatium paruū cōtinet annos centum None ſpere in rota mobili.
Annorū xp̄i motus acceſſus & receſſus. octaue ſp̄e in orbe paruo cuius ſpaciū quodlibet paruū cōtinet annos centum in cuius ſummitate eſt linea capitis arietis. none ſpere.

Circulus. Duodecim ſignorū ac graduū eorundem dicti motus acceſſus & receſſus. octaue ſpere ī cuius cētro cōclauatus eſt qdā paruus oſtēſor continens in ſe quendam pūctum paruum diſtantem ab ipſo centro. gradibus nouem fere.
Augium planetarum. octaue ſpere in ſecunda rota mobili.
Duodecim ſignorum ac graduum zodyaci. octaue ſpere.
Stellarum fixarum.
Manſionum Lune. 28.

In medio ipſius rote eſt oſtenſor quidam conclauatus cuius centrum dicitur Centrum mundi.

De modo diſponendi rotas mobiles ad quodcunqꝫ tempus placuerit.

2 Primo inuentis annis xp̄i completis in circulo annorum. none ſpere ſub circulo ſignorum primi mobilis deſcriptis. pone lineam capitis arietis. none ſpere a cētro parui orbis ad ſummitatē protractā ſuper dictis an-

nis xp̄i inuentis. Secūdo pone oſtēſorem orbis parui ſup eiſdem annis xp̄i completis in eodem orbe paruo ſignatis. Tertio aptato ac quieſcente oſtē ſore magno ſup puncto oſtenſoris parui orbis. moue ſperam. 8^am^. donec linea capitis arietis eiuſdem. 8^e^. ſpere peruenerit ad contactum ipſius oſtenſoris magni. ita q̄ initiū arietis. octaue ſpere directe reſpiciat dictū punctū oſtēſoris pui orbis. & ſic hiis aptatis qeſcāt ābe rote mobiles ānis multis cū quodlibet ſpaciū puū ānoꝝ ī dictis circulis deſcriptoꝝ cōtinet annos. 100.

Verum locum capitis arietis none ſpere in zodiaco primi mobilis ſcire pro quo uis tempore inueſtigare.

3 Diſpoſita rota. 9^e^. ſpere ad quodcunq̧ tempus placuerit modo ſupradicto pone oſtenſorem magnum ſup centro pui orbis & locus contactus eiuſdem oſtenſoris magni in ſignis ac gradibus zodyaci primi mobilis eſt uerus locus capitis arietis. 9^e^. ſpere in primo mobili. gradus autem oppoſitus eſt uerus locus capitis libre in primo mobili. Et ſcias q̄ hic motus apud theoricam planetarum ac tabulas Alfonſi dicitur medius motus augium & ſtellarum fixarum..

4 Medium motū acceſſus & receſſus octaue ſpe ad quodcunq̧ tempus ſcire placuerit inueſtigare.

Pone oſtenſorē orbis pui ſuper annis xp̄i cōpletis in eodē orbe puo deſcriptis mō ſupradicto in primo canone & locus īterſectiōis eiuſdē oſtēſoris ī circulo ſignoꝝ ac gra. eiuſdē orbis pui dicit̄ medius motus acceſſus & receſſus. 8^e^. ſpe ab initio capitis arietis. none ſpe & non primi mobilis intellige.

Verum locum capitis arietis octaue ſpere ad quodcunq̧ tempus ſcire placuerit inueſtigare.

5 Situatis ac diſpoſitis ambabus rotis mobilibus ut dictū eſt in cañ. prīo pone oſtēſorē magnū. ſup capite arietis. octaue ſpe. & locus īterſectōis eiuſdem in zodiaco primi mobili eſt uerus locus capitis arietis. octaue ſpere.

Propoſito tempore quocunq̧ ad idem tempus equationem octaue ſpere ſcire reperire.

6 Prīo ſcito uero loco capitis arietis. 9. ſpe in primo mobili per. cañ. 2^m^. Scd̄o ſcias ſimiliter ueꝝ locū arietis. octaue ſpe. p. 4^m^. qbus actis ſcias q̄ arcus primi mobilis exiſtēs īter primū locū & ſecūdū. dicit̄ eq̄tio. octaue ſpe.

Verū locū augis cuiuſuis planete ſcire placuerit ī ueſtigar̄.

7 Prīo diſpoſitis ambabus rotis mobilibus ut ſupra pone oſtēſorē magnum ſuper linea augis cuiuſuis planete in limbo octaue ſpere ſignate. Et locus contactus eiuſdem oſtenſoris in primis mobili eſt uerus locus augis eiuſdem planete in zodiaco primo mobilis.

Verum locum cuiuſuis ſtelle fixe hic ſignate ad omne tēpus iuueſtigare.

8 Diſpoſitis rotis ut ſupra.pone oſtenſorem magnum ſuper centro cuiuſuis ſtelle fixe in 8ª.ſpera ſignate . locus interſectionis eiuſdem eſtenſoris in zodiaco magno eſt uerus locus ipſius ſtelle in primo mobili.

Manſionem lune ſcire indagare.

9 Primo ſcito uero loco lune per almanach aut per modum infra dicēdum.& diſpoſitis ambabus rotis ut ſupra. in primo cañ.pone oſtenſorem magnum in zodiaco magno notatum.manſio quidem interſecta ab eodē oſtenſore ī ꝑuo circulo māſionū deſcripta eſt ipa māſio lūe ad illud tēpus.

Deſcriptio motus none ſpere ac trepudatiōs octaue ſpere per aliam uiam a ueterum ac quorundam modernorū ymaginatione diſtinctam.

10 Primum mobile quod.10^{am}.ſperam dicimus.equalē ac uniformē ſꝑ motū habet ab oriēte uerſus occidens ſuꝑ polis mundi.inter hanc ſperam 10^{am} & ſperam ſtellatam quam 8^{am} appellamus ſpera ſituatur alia que dicit̃ 9ª.cuius motus uniformis ab occidēte uerſus oriēs cōtra motū primi mobilis.ī.49000.annorū cōpletur preciſe ſuꝑ polis ſuis.a polis mundi diſtātibus.gra.24.fere ſecūdū ꝑtho.Et hic medius motus augiū & ſtellaꝝ fixaꝝ dicitur.Con tinet autem hec ſpera quendam ꝑuū orbē in cōcauitate ipſius exiſtentē Cuius cētrū in linea initii arietis eiuſdē.9^{e}.ſpe exiſtit.qđ ſub eclyptica primi mobilis ſꝑ mouet̃.huius ꝑui orbis poli ī eadē līea initii arietis 9^{e}.ſpe cū eiuſdem centro ſunt ſituati.Eſt āt in circūferētia huius orbis ꝑui pūctus quidā ab utroq; poloꝝ eius equaliter diſtās. qui circa cētrum orbis ꝑui in linea meridiana exiſtētis mouet̃ uniformiter ab oriente ī ſeptētrionē uerſus occidēs.& iteꝝ ab occidēte ī meridiē ad orientē reuertit̃ . cuius motus complet̃.in.7000.annoꝝ.Sicq; ī una ipius.9^{e}.ſpere reuolutione.ſeptiēs hūc ꝑuū orbē reuolui contingit preciſe.Centro q̄dē eiuſdē ꝑui orbis exiſtēte ī linea medie noctis mouet̃ tūc dictus punctus ab occidēte in lineā medie noctis uerſus oriens & iterū ab oriēte in lineam medie noctis uerſus occidēs.Eodēq; cētro ꝑui orbis exiſtēte ī oriēte aut occidēte. mouetur dictus pūctus a meridie ī ſeptētrionē & e cōtra.ſed nō mutat oriēs nec occidēs.quoniā ī quacūq; ꝑte ſui ꝑui orbis fuerit dictus pūctus etiā & ipm cētrū ꝑui orbis ī q̄cunq; fuerit ꝑte mūdi ſiue in oriente.occidēte meridie.aut ſeptentrione.ſemper dictus punctus ſimul cum centro parui orbis : equaliter diſtat a centro mundi.Eſt autem huius puncti a linea initii arietis.9^{e}.ſpere maxima diſtantia gra.9.ſecundum alfonſum.

Seqtur nunc ſpera ſtellata quam.8ᵃᵐ ſperã dicimus. Cuius arietis initiũ ſp dictũ reſpicit punctũ hoc autẽ initiũ pro ipa linea circulari initii arietis 8ᵉ.ſpe intellige de uno polo zodiaci ad alium polum eiuſdem zodiaci ptra cta & nõ pro puncto ſectionis huius lineæ circularis cũ ecliptica primi mo bilis .9ᵉ.ſpe &.8ᵉ.q oẽs unã habẽt eclypticã ſemp .alias ſequeret ſolare cor pus nũc tpibus noſtris certo tpe anni hora meridiei.7. fere gradibus plus eleuari q̃ tpe pthõi ac alia infinita ſequerent incõuenientia que pronũc cã breuitatis reliquo q clare & oculata fide perpẽdi poſſunt in ſupiori parte ſpere regalis. quã domino charolo frãcorum regi chriſtianiſſimo reliqui ciuitate in lugdunenſi ac turonenſi.anno domini.1492°.

Ad motũ igit dicti puncti mouetur linea arietis.8ᵉ.ſpere.unde ſibi ac cidit motus acceſſus ipſius ad initiũ arietis.9ᵉ.ſpere.ac receſſus ab eodem quapropter cõtingit ipam.8ᵃᵐ.ſperam alq̃ndo retrogradari dirigi & ſtatio nari.Ex hiis igit dictis duobus motibus uidelicet.9ᵉ.ſpe ſecũdũ ſucceſſionẽ ſignorũ ſemp & motu diuerſo dicti pui orbis.nũc directo nũc retrogrado nunc qdẽ ſtationario quos motus ipſa ſequit.8ᵃ.ſpera.cõtingit eandẽ mo ueri motu trepidationis.ad modum trepudii mundane coree circularis.ĩ qua certi fiunt paſſus antecedendo.pauciores uero retrocedendo & iterũ maiores fiunt paſſus ante progrediẽdo &c.ſicq3 eodẽ modo fit ĩ motu tre pidatõis.8ᵉ.ſpe.hec aũt ac ſimilia mirãda multa oculata fide reſpici poſſunt que apud eos q non uiderunt incredibilia dicuntur in ſupradicta ſpera re gali. Ac etiã in altero regali celeſtiũ motuũ ſpeculo quod reliqui illuſtr.prĩ cipi domino duci mediolani.ĩ ciuitate mediolanẽ.anno domini.1488. in quo omnes.7. planete propriis mouentur motibus ſuper uno zodiaco ad motum unius motoris & multa quidem alia que pro nunc exprimere nõ congruit.ſed ibidem uidere poteſt qui optat.

Sequit ſecũda pars.que eſt demotibus ſaturni & iouis.

Primo de ordĩe circulo℞ maioris rote ac termino℞ eius expoſitione.

1	zodyaci ſaturni.
	zodiaci iouis.
	Medii centri ſaturni & iouis.
	Annorũ xp̃i collectorum de.20.in.20.tam ſaturni q̃ iouis anni enim ſaturni linea longiori anni iouis linea breuiori ĩ
Circulus.	eodem circulo ſunt notati.
	Annornm xp̃i expanſo℞ ab uno uſq3.20.ac anni currẽtis. cum menſibus ſuis.ĩ pria ac maiori rota mobili deſcriptis.
	Annorum expanſorum iouis ac anni currentis eiuſdem in ſecunda rota mobili ſignatorum.

In medio autē harum rotarum mobiliū firmatur uoluella quedam de auricalco.cuius centrū conclauatū dicitur centrū equātis aliud uero centrū circa extremitatē uoluelle ſituatū diciť cētrū mūdi.ī quo debet filū quoddā ſubtile imponi ac firmari.Eſt & tertiū centrū occultum inter hec duo cētra ī eadem linea ſituatum ſup quo uoluitur rota magna. & diciť centrū deferētis tantū a centro mūdi.quantum a cētro equantis ſemper diſtans.

Ordo circulorum epiciclorum ſaturni & iouis.

Circulus.
- Menſium ac dierum anni currentis.
- Annorum expanſorum uſq̧.zo.
- Annorum collectorum de.zo.in zo.in rota mobili.
- Signorum & graduum medii ac ueri argumenti.

Eſt preterea in epiciclo ſaturni corpus ſaturni nomīe ſaturni notatum cuius punctus ī medio exiſtens dicitur centrū corpis ſaturni.Similiter in epiciclo iouis eſt corpus iouis notatū hoc nomīe iupiter cuius ſimiliter pūctus in medio exiſtens dicitur centrū corporis iouis.Id uero rotūdū in medio cuiuſlibet epicicli cōclauatū diciť centrum epicicli.In quo debet filum quoddā ſubtile īponi.mō quo pōterit ptranſiri de latere uno ad latus aliud ut nūc uni nūc alteri deſeruire poterit.Eſt etiā in qualibet rota mobili quedā parua pars rotunda metallica firmata in cuius foramine ſtilus ferreus aut alterius metalli imponi pōt. mediāte quo poterit rota mobilis huc uel illuc moueri & diſponi ut decet ut infra dicetur.

De modo diſponendi rotas mobiles cuiuſuis quattuor planetarum.ſcilicet Saturni Iouis Martis & Veneris ad annum quēcunq̧ placuerit.

z Primo inuenta linea annoꝝ xp̄i collectorū ꝑpinquꝰ cōpletorū in circulo annoꝝ collectoꝝ cuiuſuis planete ad quā mouendo rotam mobilem pone lineā reſidui annoꝝ immediate cōpletorum inuentam in circulo annorū expanſorum in eadem rota mobili deſcriptorū.ita ꝙ linea anni expāſi una ſit ac eadem cū dicta linea annoꝝ.collectorum.hoc facto quieſcat ſic rota mobilis donec annus currens fuerit reuolutus. Quod ſi anni chriſti collecti ꝑciſe fuerint completi & ultra illos nullus fuerit annus expāſus cōpletus tūc ad lineam annorū collectorum pone lineam anni curentis que eſt linea menſis ianuarii:& ſic quieſcat uſq̧ complementum eiuſdem anni currentis quo reuoluto pone lineam .i. anni expanſi ad dictam lineam annorum collectorum quo reuoluto pone lineam .z. quo iterum cōpleto pone lineam.3.demum.4.& ſic deinceps uſq̧ complementum annorum .zo.Quibus reuolutis relinquenda eſt hec linea dictorum annorum

complectorũ collectorũ & illius loco alia notatᷓ linea uidelicet annoꝝ col-
lectoꝝ cõplectorũ immediate ſequentiũ uidelicet poſt lineã . 1480 . notatᷓ
linea.1500.ad quam ponenda eſt linea mẽſis ianuarii.ſiue anni currentis
quo perfecto ponitur linea.1.anni expanſi demum.2.poſtea.3.ut ſupra do
nec reuoluti fuerint anni.20. Et iterum tunc mutanda eſt linea annorum
collectorum.in lineam.1520.& eſt operandum ut ſupra.& ſic conſequẽter
ſingulis.20.annis fit mutatio lineæ uſq; annos collectos. 1600.

Pro introducendis ponatur exemplum tale. Volo diſponere rotas mo-
biles ecentrici ſaturni ac iouis pro anno xp̄i currente. 1481. primo quero
annum collectum immediatius completum.uidelicet. 1480. quo in circu-
lo annorum collectorum ſaturni inuento inter lineas longiores pro ſatur
no notatas moueo rotam annorum expanſorum ſaturni donec linea ini-
tii anni currentis que eſt linea menſis ianuarii preciſe peruenerit in dire-
cto ad lineam.1480.lineam dico longiorem pro ſaturno notatam.hac ro-
tã ſaturni ſic quieſcente.aliam moueo rotam annorum expanſorum .ſ.io-
uis donec eius linea initii anni currentis ĩ directo peruenerit lineæ. 1480.
lineæ uidelicet breuioris pro ioue ſignate ĩ circulo annorum collectorum.
& ſic ambas rotas quieſcere permitto.Reuoluto quidem anno.1481.pono
lineã .1.anni expanſi cuiuſlibet rote q̄libet.ſ.indirectũ proprie lineæ 1480.
uidelicet lineam.1.ſaturni ad lineam longiorem. 148 0.pro ſaturno notatã
in circulo annorum collectorum.ſimiliter & lineam .1. rote iouis.pono in
directum uidelicet lineæ breuioris dicti anni collecti. 1480.pro ioue ſigna-
ti.completo autem anno. 1482. pono lineam.2 . cuiuſlibet rote ad directũ
cuiuſlibet lineæ proprie.1480.modo ſatis iam dicto.ſicq; cõtinuando uſq;
complementum anni.20.Nunc autem pro anno preſenti currente uideli-
cet.1493.pro anno collecto ĩmediatius complecto.cõſidero lineã anni col
lecti.148 0.in circulo annoꝝ collectoꝝ.pro anno aũt expanſo cõplecto.no
to.lineam.12.in circulo annoꝝ expanſorũ ambaſq; lineas eiuſdẽ planete ſi
mul iungo modo quo ſupra.Et ſicut eſt dictũ de harũ rotaꝝ mobiliũ diſpo
ſitione.Ita eodemq; modo eſt operandũ in rotis mobilibus ſuoꝝ epiciclo
rum ac aliorum planetarum.parcat.tamen uir doctus ac ꝓbus. diſcretuſq;
lector de tantorũ uerborũ plano.nimiũq; repetito ſermone.quem docen-
dis potius.q̄ iam doctis ſcribere curaui qđ enim illi pigre.& hii leuius ap-
prehendere poſſunt .ſed non econuerſo.

Aduertendum eſt tamen ſicut dictu m eſt ſupra annos collectos cuiuſli
bet rote mobilis incipi ab anno completo. 1480.ac finiri in anno. 1600.
nec plures inſcribere curaui . ne ex tantorum annorum inſcriptionis cõ
fuſione difficilior redderetur illorum inuentio . Poteris tamen ad anno-

rum preteritorum aut futuro rum linearum noticiam ſine calculo perueni re dum uolueris modo ſequenti.

De modo perueniendi in noticiam linearum annorũ collectorum preteritorum in hiis rotis non ſcriptorum.

3 Moue rotã mobilẽ cuiuſuis planete.& pone lineam initii anni currentis que dicitur linea mẽſis ianuarii ad contactũ linee anni collecti.1480.protrahe nunc filũ ex centro ipſius rote per lineã anni expanſi.20. uſq3 circulũ annoꝝ collectoꝝ.& locus interſectionis eiuſdẽ fili in ipſo circulo annorũ collectoꝝ.eſt locus linee anni collecti.1460.in quo loco ꝓtrahe lineã notãdã.1460.ſup quã iterũ pone lineã ianuarii ut ſupra & locus cõtactus lineæ anni expanſi.20.eſt locus lineæ notande ꝓ annis collectis.1440.quã notata iterũ faciẽda eſt opatio eadẽ utſupra. & hoc mõ quãtũ placuerit poteris deuenire in noticiã lineaꝝ annoꝝ collectoꝝ preteritoꝝ inſcribendorum.

De modo perueniendi in noticiam annorũ collectorum futurorum non ſcriptorum.

4 Pone lineã ultimi anni expãſi.uidelicet. 20.ad lineã annoꝝ collectorum.1600.protracto tunc filo ex centro ipſius rote ꝑ lineã initii anni currentis.oſtendet tibi locũ lineæ ſignande ꝓ anno collecto.1620. in circulo annorũ collectoꝝ qua ſignata.iterũ ſup eadẽ pone lineam.20. & linea initii anni currentis oſtẽdet tibi locum lineæ notande pro anno xp̃i collecto 1640.hac eadẽ uia progredi poteris in annoꝝ collectorum futurorum linearum noticiam habendam quantũ uolueris.

De ſituatione uoluelle in centro equantis firmate.

5 Ex centro equantis ipſius uoluelle.quedã linea ꝓtrahit̃ recta que qualitercũq3 alterius occaſione uariet̃.ſemper tamen eandem reducere debes de directo uerſus lineã oppoſiti augis in ipſa rota magna ſignatam. quoniã hic eius proprius eſt locus quietis.

Verum locum Saturni & Iouis ad quodcunq3 tempus ſcire placuerit.inueſtigare.

6 Primo diſpoſita rota mobili illius cuius motum queris modo quo ſuperius eſt explicatum.protrahe filum ex centro epicicli ipſius ad centrum equãtis.& uolue rotã maiorem donec ꝑuenerit dies menſis intẽtus ſub ipſo filo in circulo anni currentis ĩuentus.20. ad idem filum ſic quieſcens monendo epiciclum pone diem menſis eiuſdem in epiciclo repertum.ita ꝙ dies menſis epicicli reſpiciat de directo eundem diem menſis in equante repertum.Hiis rotis fixe manentibus protrahe aliud filum a centro mũdi ad

centrum corporis planete in epiciclo ſignatum & locus interſectionis hu/
ius fili in ſignis gradibus ac minutis ſui proprii zodyaci. ē uerus locus eius in primo mobili ad tēpus ꝓpoſitum hoc eſt ad horā meridiei diei intenti.

7 Notandum eſt ꝙ ex operatiōibus huius canonis ac etiam & aliorum canonum ſequentiū pro ueris locis planetarū ſciendis oēs termini theori/
ce planetarū cunctequ tabularum alfonſi regis operationes ad motum lon gitudinis planetarū ſpectantes faciliter apprehendi poſſunt uidelicet qs ſit medius motus illius planete cuius motū uerum queris.quod medium cen/
trum.quod ſit centrū uerum.quod medium argumentū. quod etiā ſit argu mentum uerū.que ſit equatio cētri in zodyaco. & que ſit equatio centri in epiciclo.ſimiliter que ſit equatio argumenti.ac opationes relique in tabula rū practica neceſſarie.Hec enī ſunt media qbus per tabulas ad uerorū mo/
tuum noticiā laborioſe puenitur.qbus opationibus tedioſis in ope preſen ti non indigemns.ſingulorū tamen noticiā ſequētibus regulis ullo ſine cal/
culationis faſtidio quātū poſſum ſeriatī apire conabor ſcire deſiderātibus.

Diſpoſitis igit̃ mobilibus rotis ad annū quēcunquꝫ placuerit modo quo ſupra protractoquꝫ filo ex cētro epicicli ipſius planete ad cētrū equātis eius p diē intentū menſis ꝓpoſiti utriuſquꝫ circuli uidelicet tam equātis q̃ epicicli ut ſupra.locus interſectionis huius fili inſignis & gradibus circuli equantis dicitur Centrū Medium ipſius planete. Locus uero ſectionis eiuſdem fili in circulo ſignorum ac gra.epicicli dicitur Medium Argumentū eiuſdem.

Hiis enim omnibus immobiliter ſtantibus tam rotis q̃ ipſo filo. aliud protrahe filum ex centro mundi eiuſdem planete equediſtans filo primo uſquꝫ zodiacum proprium arcus interceptus ab ipſo filo in zodyaco ab arie te computando.dicitur Medius Motus centri epicicli ipſius planete.

Et hic idem locus ſiue arcus ab auge ipſius planete in zodyaco eiuſdem interceptus.dicitur medium centrum eiuſdem planete in zodyaco quod/
quidem medium centrū ſemper correſpondere debet medio centro equā tis ſuperius dicto.Nam teſte theorica qualis eſt proportio huius arcus zo/
dyaci ad totum zodyacum ab auge computando talis eſt proportio arcus a primo filo intercepti ipſius circuli equantis ad totum equantem. quam/
obrem ſicut primum filum centrum medium oſtendit in equante.Ita & ſe undum filum in zodyaco idem demonſtrat. Et ſcias ꝙ arcus zodyaci/
interceptus inter initium arietis & locum interſectionis eiuſdem fili a cen tro mundi protracti per centrum equantis ac lineam augis ecentrici uſquꝫ zodiacum.dicitur Aux Planete in ſecunda ſignificatione.

Quod ſi notato dicto medio motu idem protraxeris filum ex centro mundi ad centrum epicicli planete in epiciclo ſignatū arcus zodyaci inter/

ceptus inter initium arietis & locum ſectiõis huius fili dicitur Verus Motus epicicli. Arcus uero zodyaci exiſtens inter hunc uerum motũ & dictũ medium motum notatum. dicitur Equatio Centri in zodiaco equata.

Locus quidem ſectionis eiuſdem fili in circulo ſignorum & gra. epicicli. dicitur Verum Argumentum.

Arcus uero paruus epicicli interceptus inter uerum argumẽtum & medium argumentum dictum. dicitur Equatio Centri in epiciclo que ſemper eandem eſſe ſcias cum equatione centri in zodyaco. ut clare patet ex theorica motuum trium ſuperiorum planetarum.

Preterea arcus zodyaci exiſtens inter uerum motũ aut locum epicicli & uerum locum augis ecentrici in zodiaco. dicitur Centrum Verum.

Arcus quidem zodiaci interceptus inter uerum locum planete & uerũ locum epicicli ſupradictum. dicitur Equatio argumenti.

Locus qdẽ ĩterſectiõis eiuſdẽ fili in zodiaco ꝑtracti a cẽtro mũdi ad cẽtrũ corpis planete in epiciclo ſignatũ dicit̃ Verus Locus planete ĩ zodiaco.

Tertia pars de motibus martis ſolis & ueneris. & primo de circulorum ordine ac terminorũ eorundẽ expoſitiõe.

1 Magne rote circulorum ordo.

Circulus
- zodyaci martis.
- zodyaci ſolis & ueneris.
- Argumenti ſolis. mediiq; centri ue.
- Anni currẽtis ſolis ac ue. cum menſibus ac diebus ſuis.
- Medii cẽtri martis. cuius initium dicitur aux equãtis ipſius martis. linea uero ſibi dyametraliter oppoſita dicit̃ oppoſitũ augis.
- Annoꝝ collectoꝝ ꝑ medio cẽtro martis.
- Annorum expanſorum martis in circulo mobili.
- Anni currentis martis cũ menſibus ac diebus eius.

In medio ipſius rote mobilis eſt conclauata quedam uoluella metallica mobilis tamen. Cuius centrum dicitur centrũ equantis martis. In ipſa uoluella quedam protrahitur linea recta quattuor continens in ſe centra primum quud eſt conclauatum dicitur centrum equantis martis. ut dictum eſt. ſecundum quod ſequitur dicitur centrum equantis ſolis ac ueneris. tertium quod eſt perforatum dicitur centrum mundi ſolis & ueneris in quo filum ſubtile debet imponi. quartum dicitur centrum mundi martis. etiam perforatum in quo ſimiliter filum quoddam debet firmari. Centrum autem deferentis eſt centrum ipſius rote magne ſuper quo ipſa uoluitur: tantum diſtans a centro mundi ſolis & ueneris quantum a centro equantis cuiuſlibet ipſorum.

Ordo circulorum epiciclorum martis & ueneris.

Circulus
- Medii argumenti.
- Annorum collectorum.
- Annorum expanſorum in rota mobili.
- Anni currentis cum menſibus ac diebus ſuis.

Eſt preterea in cauda cuiuſlibet epicicli. paruus quidã circulus cuius cẽtrũ dicit̃ centrũ corporis planete ibidẽ deſcripti. Id uero rotũdum in medio epicicli firmatũ dicit̃ centrũ epicicli cõtinens in ſe filũ quoddã ut ſupra Centrũ aũt corporis ſolaris eſt ipſum centrum epicicli ueneris.

Verum locum Martis ad quodcunq; tempus ſcire libuerit inueſtigare.

2 Primo diſpoſitis rotis mobilibus modo quo dictũ eſt ſupra in cañ. ſaturni. &c. ſituata ſimiliter uoluella mr̃is uerſus lineã oppoſiti augis martis ut ſupra ꝑtrahe filũ ex centro epicicli martis ad centrũ equantis eius quod eſt centrũ quo dicta uoluella firmatur. ſecunda uolue rotam magnam donec ad contactum fili peruenerit dies menſis intentus in circulo anni ſui currentis inuentus. tertio ad idem filum ſic diſpoſitum uoluendo epiciclũ martis. pone diem eundem in epiciclo repertum.

Hiis rotis ſic immobiliter manentibus protrahe filum ex centro mũdi martis ad centrum corporis eius in epiciclo ſignatum. Et locus interſectionis huius fili in zodyaco ſuperiori in ſignis & gradibus dicitur uerus locus martis ad meridiem illius diei.

Verũ locũ ſolis ad quodcunq; uis tẽpus ſcire reperire.

3 Protrahe filum ex centro corporis ſolis quod eſt idẽ cũ centro epicicli ue. uſq; centrũ equantis ue. in uoluella magne rote ſignatum. ſecũdo idẽ filum pone ſuper centro mundi ſolis ac ue. Et locus interſectionis eius in zodyaco inferiori eſt uerus locus ſolis.

Verum locum ueneris ad quodcũq; tempus ſcire placuerit inueſtigare.

4 Prio diſpoſito epiciclo ueneris modo quo ſupra. protrahe filum ex centro epicicli eius ad centrum equantis ue. in dicta uoluella matris ſignatum. ad quod filum pone diem intentum. in circulo anni ſolis ac ue. deſcriptum. ſecundo ad idem filum eundem pone diem in eius epiciclo repertũ. tertio protrahe filum ex centro mundi ueneris ad centrum corporis eius in epiciclo ſignatum & locus interſectionis huius fili in ſuo zodyaco uidelicet inferiori. eſt uerus locus ueneris ad horam meridiei eiuſdem diei.

5 Nota ꝙ medii motus.media centra.media argumenta.ac uera.uerus locus epicicli.equationes centri.equationes argumenti ac cetere tabularũ alfonſi operationes horum planetarum martis ſolis ueneris ac etiam & mercurii ſine calculo inueſtigantur eodem modo. ſicut dictum eſt in cañ. Saturni & Iouis.

Quarta pars de motu mercurii & capitis caudeq̃ draconis.Et primo de circulorum eorundem ordine terminorumq̃ declaratione.

6 Ordo circulorum magne rote mercurii.

Circulus.
- Menſium & dierum anni.pro motu augis deferẽtis per diſtantiam ecentrici a centro parui circuli mercurii.
- zodiaci mercurii.
- Medii centri mercurii in ſignis & gradibus circuli equãtis
- Menſium & dierum anni motus mercurii in equante.

In medio huius rote firmatur quedam uoluella tria continens in ſe cẽtra in linea recta primum centrũ conclauatũ.dicitur centrum parui circuli mercurii in circunferentia ipſius uoluelle deſcripti. 2^{m} dicitur centrũ equãtis.3^{m} perforatum dicitur centrum mũdi in quo filum ſubtile debet firmari ut ſupra.Hec autem linea trium centrorum ſemper reſpicere debet lineam oppoſiti augis.Eſt & 4^{m} centrum ꝙ non apparet ſed in circunferentia parui circuli mouetur ſub rota magna ad motum augis defferentis in portione exterioris rote ſignate que dictum centrum centrici defert noſtris temporibus a.12.die fere iunii uſq̃ decimã diẽ februarii ſecũdũ ſucceſſionẽ ſignoꝝ p alterã uero medietatẽ ãni mouet̃ cõtra ſucceſſionẽ eorũdẽ

Ordo circuloꝝ epicicli mercurii

Circulus.
- Medii argumenti.
- Annoꝝ collectoꝝ.
- Annoꝝ expãſoꝝ.
- ĩ pría rota mobili.
- Mẽſiũ ãni currẽtis.
- Dieꝝ mẽſis in rota mobili 2ª

Ordo circulorũ motus capiti draconis

Circulus.
- A Signorum zodyaci.
- Annorum collectorum.
- Annorum expanſorum in rota mobili.
- Menſium anni currẽtis.
- Cõtra ſucceſſionẽ ſignoꝝ

Et non ignores circa limbum epicicli mercurii paruum eſſe circulum cuius centrum dicitur centrum corporis mercurii.

Id uero rotundum in medio ipſius conclauatum dicitur centrum epicicli mercurii in quo debet filum ſubtile imponi ut ſupra.

Centrum etiam in medio rotule motus capitis draconis conclauatum dicitur centrũ mundi in quo ſimiliter filum imponatur modo quo ſupra

Verum locum mercurii ad quodcunq; ſcire uis tempus inueſtigare.

2 Primo diſpoſita prima ac maiori rota mobili annorum uidelicet expanſorum epicicli ad annos collectos modo quo ſupra. pone lineam initii dierum. 2ᵉ rotule mobilis ad lineam menſis intenti currentis. ac lineam augis in magne exterioris rote portione ſignatam: pone ad contactum eiuſdem diei in circulo menſium & dierum anni motus augis in limbo repti. Demum protracto filo ex centro epicicli mercurii ad centrum equantis in uoluella ſignatum: moueatur rota magna ſimul cum exterioris rote portione. donec ſub eodem filo directe peruenerit eadem dies in circulo menſium equantis reperta ad idemq; filum ſic quieſcens mouendo epiciclum eundem pone diem in epiciclo deſcriptum. Vltimo ꝑtrahatur filū aliud ex centro mundi ad centrum corpis mercurii in epiciclo notatū. & locus interſectionis huius fili in zodyaco eſt uerus locus mercurii.

Verum locum capitis ac caude draconis ad quodcunq; tempus placuerit ſcire reperire.

3 Primo diſpoſita rota mobili huius motus modo quo dictum eſt in 2ª parte huius protrahatur filum ex centro mundi per diem menſis in ipſius anni currentis circulo repertum & hoc ſecundum eſtimationem ueritati propinquam parui ſpacii menſis occaſione. uſq; ad circulum zodyaci. & locus interſectionis eiuſdem fili in ſignis & gradibus zodyaci eſt uerus locus capitis draconis. locus uero zodyaci ſibi oppoſitus. uerus dicitur locus caude draconis.

Quod motus augium dictorum ſex planetaꝝ ex octaue ſpere motu ꝓueniēs lēto ꝓceſſu tpis non ſit negligēdus.

4 Hic q̄ ſcire debes ſupradictorum ſex planetarum auges ad motum 8ᵉ. ſpere moueri ſemper ut dictum eſt ſupra in motu. 8ᵉ. ſpere. Cum igit̃ in hiis inſtrumētis dictoꝝ planetaꝝ uidelicet ſaturni. iouis. martis. ſolis. ue. & mercurii. auges fixe. calculateq; ac diſpoſite ſunt ad annū domini. 1500. Eſt neceſſariū ueris ipſoꝝ locis per hec inſtrumēta reptis tātū addere. aut ſubtrahere. q̄tum interim citra dictum tempus. 1500. aut antea dicta 8ª ſpera fuerit mota nec eſt hoc intelligendum de motu lune. cum aux lune proprio mouetur motu ab oriente in occidente ſemper & non ad motum. 8ᵉ ſpere ab occidente in orientem. quandoq; quidem econtra.

Quinta pars de motu Lune.

1 Primo de maioris rote circulorū ordine. ac terminorum expoſitiōe

	zodyaci primi mobilis.
	Annorum collectorum:
Circulus.	Annorum expanſorum in rota mobili prima.
	Menſium anni currentis in eadem rota mobili.
	Dierum menſis currentis in rota mobili.2ª.
	Motus centri ecentri lune in lamina metallica cum puncto oppoſito.

Huius lamine metallice centrum.dicitur centrum mundi rote maior firmatum.Circa quod centrum mundi uoluitur centrũ ecentrici lune una cum puncto ſibi oppoſito contra ſucceſſionem ſignorum.Et quanta quidem eſt diſtantia dicte centri ecentrici a centro mundi.una ex parte.tantã eſſe diſtantiam puncti oppoſiti ſcias ex parte altera. Cauſa autem ac occaſio motus cẽtri ecẽtrici in propoſito eſt portio rote exterioris.cuius linea in medio ſpacii ipſius deſcripta dicit̃ aux lune.locũ tamẽ pũcti oppoſiti potius notare teneris q̃ centri ecentrici.quoniam teſtẽ planetarum theorica capitulo de motu lune.dyameter epicicli lune ſuper punctum oppoſitum reſpicit ubicunq; ipſum fuerit.

Ordo circulorum epicicli lune:

	Dieꝝ mẽſis currẽtis.
	Mẽſiũ ãni currẽtis ĩ rota mobili prima.
Circulus.	Annoꝝ expanſoꝝ.
	Annoꝝ collectoꝝ ĩ rota mobili 2ª.
	Medii argumẽti lune.

Ordo circulorum motus augis lune.

	zodyaci primi mobilis.
	Annorum collectorum.
Circulus.	Annorum expanſorũ ĩ rota mobili prima.
	Menſium anni currentis.
	Dieꝝ menſis currẽtis in rota mobili 2ª.

Et ſcias ꝙ pũctus paruus exiſtens in linea ſexti ſigni completi circuli medii argumenti dicitur centrum corporis lune.

Id autem rotundum in medio epicicli conclauatum dicitur centꝝ epicicli lune.in quo filum quoddam imponi debet modo quo ſupradictum eſt.

Centrum autem in medio rotule motus augis lune conclauatũ.dicitur centrum mundi.in quo ſimiliter filum imponitur ſubtile.ut ſupra.

De modo diſponendi rotas mobiles lune.

z Eundem fere modum eſſe ſcias diſpoſitionis rotarum mobiliũ lune quem ſuperius dixi in cañ.ſaturni & iouis ac epicicli mercurii. Et eſt ꝙ primo diſponas lineam anni collecti completi ad lineam anni expanſi perfecti aut econtra.Ita ꝙ una ac eadem ſit linea anni expanſi cum linea anni collecti. & ſic quieſcat ſi uolueris anno completo lineam anni expanſi ſequentis iunge lineæ anni collecti ut ſupra. Demum lineam

initii dierum rota mobili dierum inuentam. iunge lineæ menſis currentis in altera rota mobili deſcripti. & ſic ſimiliter quieſcat donec completo mẽſe pone lineam eandem initii dierum ad lineam menſis ſequentis. ſicq̧ hãc lineam initii dierum de menſe in mẽſem mutabis. ſicut lineam anni de anno in annum mutare teneris.

Medium motum lune ad quodcunq̧ uis tempus ſcire reperire.

3 Diſpoſitis rotis mobilibus maioris rote protrahe filum ex centro mũdi per lineam diei intenti uſq̧ zodiacum & locus interſectionis eiuſdem fili in ſignis & gradibus zodiaci dicitur medius motus lune ad horam meridiei illius diei.

Medium argumentum lune ad quodcunq̧ uis tempus ſcire inueſtigare.

4 Diſpoſita rota epicicli ut ſupra. protrahe filum ex centro epicicli lune uſq̧ lineam diei intenti in circulo dierum reperti. & locus interſectiõis eiuſdem in paruo circulo medii argumenti dicitur medium argumentum in ſignis & gradibus epicicli.

Augem lune ad quodcunq̧ uis tempus ſcire reperire.

5 Primo diſpoſita rota motus augis lune ut decet modo dicto. protrahe filum ex centro mundi uſq̧ zodyacum per diem intentum in parua rotula deſcriptum. & locus interſectionis eiuſdem fili in ſignis & gra. zodyaci. dicitur locus augis lune. Hũc autem locum augis notare debes in zodyaco maioris rote ad cuius contactum pone lineam augis lune ſignatã in portione exterioris rote anteq̃ ad operationem noticie ueri loci lune procedas.

Verum locum motus lune ad quodcũq̧ uis tempus ſcire placuerit inueſtigare.

6 Primo diſpoſitis omnibus rotis mobilibus modo ſupradicto aptata ſimiliter linea. augis lune ſuper uero loco augis in zodyaco reperto ſecundum cañ. precedentem. protrahe filum ex centro epicicli lune ad centrum mũdi & moue rotam maiorem ſimul cum linea augis diſpoſita ut primus. donec ad ipſum filum peruenerit linea diei intẽte in rota dierum reperte. Et ſic rota immobiliter ſtante pone idem filum ſuper paruo puncto oppoſito in lamina metallica ſignato. ſecundo ad idem filum ſic diſpoſitum. pone eundem diem in epiciclo notatum. ultimo protrahe filum ex centro mundi ad centrum corporis lunaris in epiciclo ſignatum. & locus interſe

ctiõis eiuſdem fili in ſignis & gradibus zodyaci.eſt uerus locus lune ad horam meridiei. Quod ſi ad aliquam horam ante aut poſt meridiem uerum locum lune ſcire deſideras.talem ac eandem fac operationem cum filo protracto ſuper linea hore intente poſt aut ante meridiei eſt qualé feciſti ſuper linea meridiei & locus interſectionis fili ultimi a centro mundi ad centrum corporis lune protracti eſt uerus locus lune ad horam intentam.

7 Medium ac uerum argumentum: medium motum: equationes centri & argumenti.ceteraſq; tabularum operatiões longas ac tedioſas pro ueri motus lune habenda noticia neceſſarias ex operatione iam dicta ſine calculo ſcire ſi cupis inueſtigabis hoc modo.

Diſpoſitis omnibus mobilibus rotis cum linea augis & protracto filo ex centro epicicli lune ad centrum mundi. per diem intétum. Diſpoſitoq; demum eodem filo ſuper puncto oppoſito ſecundum canonem ſupradictum.pone diem eũdem in epiciclo repertum ad ipſum filum ſuper oppoſito puncto quieſcens.tunc quidem locus interſectionis ipſius fili in circulo medii argumenti in epiciclo deſcripto.dicitur.Medium Argumentum. Eodemq; filo poſito ſuper centro mundi ceteriſq; fixe manentibus. locus interſectionis eius in eodem circulo ſignorum & gra. epicicli.dicitur Verum Argumentum. Arcus quidem paruus epicicli inter medium & uerum argumentum exiſtens dicitur Equatio Centri.hec tamen equatio nulla eſt.dum filum iſtud tangit lineam augis aut oppoſitũ eius. quia tũc unũ eſt & idem medium argumentum cum uero. Preterea ipſo filo ſic ſtante ſuper centro mũdi.arcus zodyaci inter initium arietis. & dictum filum exiſtens ſecundum ſucceſſionem ſignorum dicitur medius motus lune.

Arcus uero ab eodem initio arietis uſq; dictum filum contra ſucceſſionem.dicitur Medius Motus augis:diſtantia quidem eiuſdem fili in zodyaco a uero loco lune.dicit̃ Equatio Arguméti. Eiuſdéq; fili diſtãtia a linea augis ecétrici ſũpta ſecũdũ ſucceſſioné ſignoꝝ zodyaci dicit̃.Cétrũ Lune.

Huius autem arcus ſiue diſtantie medietas. dicitur Media Elongatio lune a ſole.que ſumitur ſecundum medios motus amborum luminarium qui motus medii cum motu augis ecentrici lune talem habent annexioné ſecundum theoricam planetarum capitulo de motibus lune q; ſemper medius motus ſolis in medio exiſtit inter augem ecentrici lune & mediũ motum eius.aut ſimul in uno loco cum eis.in omni coniunctione luminariũ. aut eſt ſolis in oppoſito amborum ſimul exiſtentium. in omni oppoſitione eorundem luminarium. Vnde ſcias diligenter. q; quocunq; tempore alicuius diei reperis mediũ motum lune ſimul cum linea augis. eadem die ſit coniunctio aut oppoſitio luminariũ infra tps.12.horarum ante aut poſt

tempus inuentum.quod certius ſcire poteris modo quo ſequitur.

De coniunctione luminarium & oppoſitionum.

Ad eundē igitur diem qua motus lune medius ſit una cum linea augis ſcias uerum locum ſolis ſimiliter & uerum locū lune ꝙ ſi ambo ſimul fuerint in loco uno tunc fit cōiunctio eorūdē hora meridiei. Si uero luna precesserit ſolē tunc factam coniunctionem eſſe ſcias ante meridiem.ſi aūt ſol anteceſſerit lunam fiet cōiunctio poſt meridiē. & ꝑ differentia cuiuſlibet gradus addunt̄ hore due fere ſi fuerit poſt meridiē aut ſubtrahūt̄ ab hora meridiei ſi fuerit ante meridiē.& hoc uerum eſt dum luna mouet̄ in die naturali gra.12.preciſe. Si uero ſcitis ueris locis luminariū ſol fuerit reptus in oppoſito loco lune fit oppoſitio in meridie.ſi uero ſol fuerit plus in gra. loci oppoſiti lune fiet oppoſitio poſt meridiē. Si uero fuerit minus.in gra.loci oppoſiti facta eſt ante meridiē.& ꝑ differētiā graduū opaberis in oppoſitione ſicut dictū eſt in cōiūctiōe.uerūtamē accidit pluries lunā citius aliquādo qdē tardius moueri q̄ ꝓpter dū motus ipſius ī una die exceſſerit gradus.12.aut ab illis fuerit diminutus oportebit hoᶜ meridiane plus aut minus addere de tp̄e aut ab eadē ſubſtrahere ſecūdū ꝓportionē exceſſus aut diminutionis differentie.gra.ac minutoꝝ ſuper gra.12.ad motum totius diei.

Eclipſis ſolis in coniunctiōe aut lune in oppoſitione quacunqꝫ poſſibilitatem inueſtigare.

9 Primo ad tp̄s uere coniunctionis aut oppoſitionis luminariū ſcias uerū locū lune.ſcias etiā & ueꝝ locū capitis ad caude draconis ad idem tp̄s ſecundū canones ſuos ſupraſcriptos.2º. ſcias diſtantiā unius ab altero q̄ ſi fuerit minor gradibus.12.eclypſim fieri ſcias eē poſſibile & q̄to fuerit dicta diſtātia minor tāto ſcias eclypſim ſolis in cōiunctōe aut lune in oppſitiōe maiorē eē.ſi uero dicta diſtātia maior fuerit gra.12.eclypſim fieri ē īpoſſibile.

De animaduertentia anni biſextilis.

10. Cauendū eſt autem a biſexto.nam cū annus currens fuerit biſextilis & die trāſacta.28.februarii uelisqꝫ ꝑ.29ª.eiuſdē uerum ſcire motum alicuius planete opationem facies ꝑ prima die martii.& ꝑ prima martii accipe diem.2ᵃᵐ eius & pro 2ª.3ᵃᵐ & ſic cōſequenter ꝑ oēs dies alioꝝ menſium totius anni illius biſextilis eodem modo ſemꝑ diem unum addendo in oībus motibus & precipue motibus martis ſolis ue.& mercurii maxime quidem motibus lune oīum motuum uelociſſimis.donec anno biſextili completo. mutabis rotam cuiuſlibet motus ad annū ſequentem modo ſupradicto in cañ.de mō diſponendi rotas mobiles ad annum quēcunqꝫ uolueris.

De modo componendi almanach magnum ſine calculo.

11. Ex hiis ſupradictis faciliter almanach poteris componere magnum. primo menſes cum ſuis diebus ordinãdo ad modum Kalendarii ſpacio relicto competenti pro ueris locis cuiuſlibet planete ordinatim ut moris eſt inſcribendis demum a menſe ianuarii inchoando. quere uera loca ſaturni & iouis de.5.in.5.dies aut de.10.in.10.martis uero ſolis ueneris & mercurii. de tribus in tres aut de.5.in.5.dies ſecundum q͂ placuerit & quãtum enim tunc in diebus intermediis quilibet ipſorum ambulat facilime comprehẽdere poteris. Verum autem motum lune queres de die in diem.& ipſorum quemlibet ſuo in loco ordinato in directum diei intente ſcribere debes.& hoc uſq͂ anni complementum continuando. Ex huius operationis proceſſu tunc leuem nunc tardum motum nunc ſtationarium tũc directũ nunc retrogradum.nunc in auge.nunc in oppoſito augis. aut longitudinibus mediis tam epicicli q̃ ecentrici exiſtentiam cuiuſuis planete oculata fide noticiam habes. Similiter & coniunctiones oppoſitiones & eorundem oĩum aſpectus inter ſe palam ac manifeſte tibi apparent. Et quia hec materia de ſe leuis eſt ſermonis prolongatione non eget.

Hec autem ad meridianum carpeñ.aut auinioñ.intellige ab orientalioribus regionibus diminue.& occidentalioribus adde.ſecũdum doctrinam tabule longitudinum regionum.Io.de monte regio.

Sexta pars principalis de motu ſignorum zodiaci primi mobilis.in aſtrolabio phiſico.

1. Et primo de circulorum ordine ac terminorum expoſitione.

Eſt autem primus ac maior circulus horarũ equinoctialium. demũ ſeq͂tur circulus graduũ equinoctialiũ quorũ q͂libet gra. repreſentat quattuor minuta horaꝝ numerus aũt graduũ a linea meridiana de.10.in.10.uſq͂.180. in lineã medie noctis eſt deſcriptus ꝑ oriẽtalẽ partẽ ſemicirculũ quãtũ opationi noſtre ſufficit cõplens. tertius eſt circulus.16.anguloꝝ ptholomei tã creticos q̃ indicatiuos in ſe continens dies. Eſt & quartus circulus cõtinẽs numerũ oſtendentẽ latitudinẽ cuiuſlibet regiõis cũ oĩbus ſuis circulis obliquis qui dicunt circuli orizontiũ obliquoꝝ quoꝝ quilibet totũ orbẽ terre in duas ſeccat ꝑtes equales ex oĩ ſui ꝑte diuidens ꝑtẽ celi uiſam a non uiſa quẽadmodũ circulus equinoctialis qui dicit rectus. Que ſit linea orientalis.occidentalis meridiana ac medie noctis ſiue ſeptẽtrionis ſatis ex illarum deſcriptione in facie martis aſtrolabii clare deſcribitur.

Eſt preterea lamina quedam ſiue rota uolubilis centro matris conclauata duos in ſe cõtinens circulos quorum maior dicitur circulus.12.ſignorum zodiaci primi mobilis cũ gra.ſuis.ſecundus atq͂ paruus circulus circã cẽtrũ mũdi deſcriptus dicit circulus equatiõis dierũ.Cẽtrũ aũt conclauatũ

eſt centrum mundi·ſuper.quo.5.mouentur oſtēſores quorum quilibet re⸗ puntat ex.iz.domibus celi accidentalibus domum unam uidelicet.ii.iz.i.z &.3.decimam autē linea meridiei & quartam domum linea medie noctis oſtēdit ſecūdū ꝙ cuilibet oſtenſoꝝ aut lineaꝝ ſupraſcriptū uidere poteris.

Arcum diurnum ac nocturnum ſiue lōgitudinem cuiuſ uis diei ac noctis ad quamcunq̧ regionem ſcire placuerit inuenire.

.z. Primo ponito uero loco ſolis diei intenti in ſignis ac gra·zodiaci no tato ſuper orizonte orientali regionis illius quem intendis ꝑ tabulā ſequē tem ſuper eodē gra.ſolis ſic ſtante:pone unū ex oſtenſoribus ſupradictis & ſcito ꝙ numerus gra·exiſtētiū inter lineā medii celi ſiue meridiei & gradū contactus ipſius oſtēſoris in gradibus limbi eſt arcus medius diurnus quo duplato reſultat arcus diurnus.Similiter numerus gra. exiſtentium inter gra.contactus dicti oſtenſoris & lineam medie noctis eſt medius arcus no cturnus quo duplato reſultat totus arcus nocturnus.

Eodēq̧ modo numerus horarum ac minutorum inter lineā meridiei & locum contactus dicti oſtenſoribus exiſtentiū eſt media longitudo diei q̄ duplata tota reſultat lōgitudo ſiue q̄titas diei ſimiliter q̄titas horaꝝ ac mi⸗ nutoꝝ exiſtētiū inter dictū locū cōtactus oſtēſoris & lineam medie noctis eſt media longitudo noctis qua duplata totius noctis producitur q̄titas.

Tabula latitudinum regionum ac ciuitatū ſequeñ.

:3.	Gradus altitudinis poli.	
yſlandia inſula:	.66.	.66.
Gronlandia.		65.
Suedia.		64.
Noruegia.		63.
Luionia.		6z.
Orchades inſule.gothia orientalis.ryphorum regio.		6i.
Septentrionalis pars ſcothie.uirona		60.
Gothia inſula.mygar.ci.fons thanays fl.		59.
ybernie extremitas.dacia.riga.ci.ſcythia.		58.
Scothia.mare balticum.ruſſia antuuordia.ci.magna.		57.
Aredon inſula ybernie.me^m.ybernie.anglie extremitas.pruſſia.		56.
ybernie medium.extremitas anglie.dantiſcus.		55.
Anglie medium.polonia.ſarmathia.europe.		54.
Saxonia.maldeburgum.amaſonum regio.tartaria.		53.

Longdonium.friſcia.brunſuuiga.	52.
Dollandia.zelandia.bohemia.cracouia.polonia.	51.
Flandria.brabantia. colonia.praga.	50.
Noremberga.bauaria.	49.
Britania.normania.franconia..uuallachia.capha.	48.
Andegauia.nantes.francia.pariſius.ulma.buda.	47.30.
Pictauia.molinis.auſtria.ungaria.boſſina.	46.
Burdegalia.lugdunum.gebennis.mediolanum.uenetia. dalmatia.	45.15.
Toloſa.ſ.ia.galicia.auinio.carpentoras.ferraria.macedonia.	44.
trachia.conſtantinopolis.trapeſonda.mare caſpium.	44.
Nauerra.mons peſſulanus.ianua.florentia.turchia. armenia	43.
Ceſarauguſta.roma.beneuentum.media.hircania.	42.
Aragonia.neapolis.pamphylia.	41.
Salamanca.corſica.calabria.achaya.athenes.	40.
Liſbona.caſtillia.peloponeſus.lycia.cylicia.parthia.	39.
Tolletum.ſardinia.aſſyria.	38.
Valencia.minorica.tharſos.	37.
Corduba.maiorica.cicilia.rhodus.	36.
Granata.candia.cyprus.meſopothamia.	35.
Sybilia.cartago.baruth.tyrus	34.
Bugea bona.damaſcus.	33.
Cepta.alger.iheruſalem.ſyria.perſorum regnum.	32.
Capraria inſula.alexandria.ydumea.babilonia.ſuſiana.	31.
Affrica.lybia.caldea.	30.
Egiptus.alchayra.mons ſynay.ſaba regio ex qua.3.reges.	29.
Numidia.mare rubrum.elamitarum regio.	28.
Portus ſanctus inſula.ſyrtis.mare perſicum.	27.
Madera inſula.thebeci.egypti.	26.
Caſtana arabia felix	25.
Syene ci.egipti.mecha ci.ſepulchri machometi.	24.
Gratioſa inſula.	23.
Parma inſula orto uentura.	22.
Gomera canaria inſula.deſertum nubie.	21.
Garama.metropolis.nubia regio.	20.
Meroes inſula nyli fluminis.ex qua regina ſabae.	15.
Auxuma ci.regia.cynamphera regio.in qua preſbiter io.	10.

Eſt enim regio nr̄is tp̄ibus inuenta.uulgari hyſpanico dicta laguinea.cuius

longitudo ab occidente uero eſt graduum.60. fere latitudo uero ab equino/ctiali uerſus auſtrū.gra.12.fere.circa quam plures ſunt inſule nobis non certitudini aliter note.per hanc quidem tabulam latitudinum regionū differentiam notabilé q̃titatis unius & eiuſdem cuiuſuis diei aut noctis ī diuerſis regiōibus faciliter modo ſupra dicto cōprehēdes.poterit ei qlibet ꝓpriam regioné ī ſuo circulo orizōtis ꝑuis qbuſdā pūctis aut aliquo colore occaſione facili oris noticie orizontis habende ſignāter notare.ſpaciū etiā īter duos orizontes quoſlibet exiſtens.5.cōtinet gradus quapropter ſi propriū circulū ꝑ tua regiōe nō inuenis ſignatū accipe de ſpacio orizontis deſcripti propinquioris gra.eleuatiōis poli tue regionis ſecundum proportionem exceſſus gradus eiuſdem eleuationis poli ad orizontem notū ibidemq; regioné tuā tam ī orientali q̃ occidētali parte ſigno tibi noto deſigna.& quātus fuerit orizontis circulus in parte ſuperiori tantus & īferiori parte a linea recta ueri orientis ac occidentis erit computandus.

Creticos ac indicatiuos ītercadenteſq; dies ac alterationū accidentiumq; ipſorum qualitates in quo uis morbo ex ſuperiori radice quantum poſſibile fuerit inueſtigare.

4 Pro cuius noticia ſciendū eſt primo.Criſim uelocem ac uehementē eſſe motum morbi cum infirmus ad ſanitatem aut mortem deducitur. ut dicit gal.amphoriſmorum.2ª.9ª.13ª.& eſt dies qua bellum fit nature contra morbum & morbi cōtra naturam.q.dicitur.7ᵐᵃ ab initio morbi. 14ª.20ª.27ª.&c. hii quidem dies tam cretici q̃ indicatiui ac intercadētes apud medicos ſciuntur ſcientia que eſt . qui longeuis experientiis edocti ſic aut quaſi regulariter fieri uiderunt ſed non propter quid.Horum tamen effectuum occaſionem ac cauſam ptolomæus.60. propoſitione . centiloquii: ſic inquiens detexit.

Albaharim ſane.certe ſunt hore quibus declarantur mutationes morborum ad bonum uel malum uelociter Et ſunt loca lune in angulis quadrati concluſi a circulo directo. Alterationes uero que precedunt has & indicant ſunt loca lune in angulis habentibus.16.latera. Et hoc poſtq̃ proceſſerit eſſe egritudinis ſecundum equalitatem ſine interpretatione & nō acciderit aliquod exterius quod conturbet infirmum deſtruat uel noceat ut cibus ira labor & huiuſmodi.Cum igit̃ inuenerimus huic fortunam in angulis predictis hora principii egritudinis tam de fixis q̃ de erraticis ſignificabit alterationem proſperam.Si uero īfortunam alterationē aduerſam niſi fuerit ipſa infortuna egritudini contraria & in ſuo hāis.luna uero in hiis angulis ſignificat ſuper morbis acutis. Sol uero ſuper prolitis.

Et ſimiliter omnis planeta ſecundū mores ꝓprios ſignificat.hec ille.Haly
nāqꝫ hāc ꝓpoſitionē exponēs in cōmēto dicit ī prīcipio morbi naturā eſſe
deuictā ab ipſo morbo ne ꝓcedāt opatiões eius ſecundū eq̄litatē nec mor
bo repugnat hora q̄ uincit̄ ſed expectat ut ſit luna in loco illi cōtrario per
aſpectū.uel per contrarietatē alicuius ſignoꝶ in quo fuit in prīcipio mor/
bi tūc etenim incitat̄ natura ut repugnet morbo ſicut prudēs accuſator in
ſipienti accuſato non uult repugnare donec accuſati debilitata uirtute ad
locum in quo careat auxiliatoribus peruenerit. Et quia manifeſtum eſt lu
nam fortioris eſſe īpreſſionis circa naturā & morbū iuuādo uel nocēdo in
terminis q̄rtaꝶ criſium q̄ in aliis angulis.quoniā ī ipſis dn̄ium unius q̄lita
tis īchoat & terminat dn̄ium alterius etiam in hiis quartis fit aſpectus ini
micicie quod nō in aliis cōtingit q̄propter in angulis indicatioꝶ nō tantū
influit ſicut in creticoꝶ angulis ad huc quidē remiſſius in angulis interca/
dētiū dieꝶ īprimit ceteris paribus .in hiis enim ac īdicatiuis potiſſime die
bus aliqua ſigna comūiter demōſtrant̄:q̄ ī creticis diebus uētura ſunt q̄ ſe
cundū q̄litatē morbi ſi bona fuerit ut puta digeſtio materie in uria ſerean
di facilitas.appetitus bonus.pulſus eq̄lis:uirtus fortis. &c.uictoriā nature
ſup morbū ſignificat.Vnde medicus prudens in die cretico ſequenti egro
tum meliorari ꝓnoſticat.ſi uero mala ſigna apparuerint contrariū iudica/
bit.& qualiter ipſum tunc regere debet non ignorat.ad cuiuſq̄dē notitiam
ſimplex aſtrologus difficulter perueniet niſi phiſicalis ſciente expimētū
habuerit.hoc enim.eſt quod dicit ptolomæus.7a.ꝓpoſitōe centilogii .Nō
poterit quis ſecundum ſtellarum diſpoſitionem uera.pronoſticari niſi qui
uim anime & naturalem complexionem bene nouerit.quapropter medi/
cinali doctrine aſtrorum ſcientiam ueteres adiunxerunt . quatenus utraqꝫ
uia ꝓcedētes ſui operis certiorē finem attingerēt ut idem dicit ptolomæ/
us.prīo quadriptiti ca.3.Quod quidē ſapiēs aduertēs ypo.in primo ꝓno/
ſticoꝶ ayt.eſt etiā quoddā celeſte ſignum in quo medicū ipſum oportet p̄
uidere cuius ſi tāta fuerit prudētia admirabilis eſt nimiumqꝫ ſtupēda. &c.
hoc namqꝫ quidā de circundante nos aere uolūt intelligi quod minus ueꝶ
eſſe uidetur.cum aliud celeſte ſit ſignum.aliudqꝫ elemētaris eſt agitatio &
aerē nos circundantē nō purum elementū ſed elementatū corpus exiſtere
non ignoramus.quodquidem celeſte ſignum dici incongruum uidet̄:ipſe
galiēus nāqꝫ tertio de creticis diebus capitulo primo . omnium rerum ſub
lunari globo factarum duas dicit eſſe radices quarū unam ipſam dicit eſſe
materiam mobilem ac agitabilem ſemper ullo abſqꝫ ordine.alterā uero ſe
cundū ordinē unum ac uiā certā ſemper ꝓcedere fatetur. quam celeſtium
corporū dicit influentiā nec omnibus que apud nos ſunt aduenit ordo ni/

ſi per illa corpora. Idemq; galienus eodem libro capitulo ſexto ſic ayt. Et ego redeo ad rem quam conſideraui cum ſtudio ac perſcrutatione uehementi & inueni eam certam que non periit & eſt res quam inuenerunt aſtrologi egiptii. & eſt q̃ luna ſignificat ſuper dies qualiter erit diſpoſitio hominis in eis. in egritudine ſua. quod eſt. quia ſi applicentur lune quedam ſtelle equales ex erraticis. & ſunt ille que nominãtur fortuna. erunt illi dies illi homini conuenientes dies. & ſi applicentur quedam ſtelle egredientes ab equalitate ex heſitantibus erunt illi dies illi homini. dies leſionis & triſtitie: &c. preterea. dicit io. damaſcenus ſententiarum ſecundo. Ex mutatione ſtellarum in longitudine & latitudine uicia nature & conſuetudines permutantur. Vnde ſatis euidenter concluditur illud celeſte ſignum ypo. aliud eſſe q̃ aerem nos continentem q̃q̃ tamen ex alterationibus aeris tẽpore congruo indebite ſuis in qualitatibus factis certos futuros morbos medicus predicere poteſt. quemadmodum pluribus in ſacre medicine libris & maxime amphoriſmorum ypo. tertio declaratur. Similiter quidem nec minus ex ſtellarum caudatarum ſiue cometarum in aeris regione apparentium uiſionibus plurima commoda aut inconuenientia mortalibus euentura que ſecunda ſtellarum dici ſolent agnoſci poſſunt.

Et hoc quidem eſt quod dicit ptolomæus. 13. proponne centiloquii. cũ ſperica uis aliquid promiſcerit ſuper illud a ſecundis ſtellarum teſtimoniũ accipe. & dicit haly in comento. ſecunda ſtellarum ſunt effectus qui fiunt ĩ hoc mundo. ſ. in aere per ſtellas canti. cuius rei ex^m ponit tale. Significatũ namq; fuit in regione quadam q̃ uer illius anni multarum eſſet infirmitatum aſpeximus igitur in hyeme illa que fuit hyems multarum pluuiarum continuaꝝ & accedentiũ ut uenti & tonitrua propter quod medici deſtructionem rerũ ſignificabant in illo uere unde. cõueneret ſignificatores agẽtes & patientes in ipoꝝ ꝓnoſticatiõe. Ex cuius cõſideratiõe ſcire debes q̃ quando ſtelle ſignificãt aliquid & z^a ſtellarũ illud cõfirmẽt certior eſt aſtrologus. Si uero nõ. nõ eſt adeo certus. hec ille. Secũdo ſciendũ q̃ cretici dies in ꝓpoſito conſideranť ſecũdũ aſpectũ loci lune ĩ prĩcipio morbi uſq; diſtantiã gra. 90. ĩ. 90. indicatiuus dies p diſtantiã gra. 45. ĩ. 45. ĩter cadẽteſq; per diſtantiam gra. zz. & 30. minutorum in. zz. cum dimidio. hec quidem diſtanᵉ quelibet ſiue aſpectus capitur ſecũdum motum lune in morbis accutis aut motum ſolis in morbis cronicis in gradibus zodiaci & per aſcenſiones ſignorum ac graduum in circulo directo. motus autẽ utriuſq; luminarium tam ĩ gradibus zodiaci q̃ equinoctialis nõ ſuper eſt equalis immo nunc leuius aliquãdoq; pigrius mouentur. aſcenſiones ſimiliter ſignorum & graduũ zodiaci ſũt equales in circulo directo. quapropter & dictos dies

tam creticos q̃ indicatiuos ac intercadentes nunc citius nuncq̧ tardius eue nire contingit.ſecũdum uelocitatem aut tarditatem motus.hinc eſt ꝙ plu res medicorum dictos dies ſecundum ipſoꝝ diuerſas experientias diuerſi mode ſcripſerunt.nec igiť mirum uideť ſi fortaſſe hec ignorantibus qbuſ dam particularibus practicis error cõtingat irremediabilis qui eradicati uam medicinã incongruo tpe ac die cretico ipſis ignoto adminiſtrante & iam quiſq̧ ſcit medicus cretica die innouandũ nihil eſſe ſed ſinere : amphorismorum prima.amphoriſmo.Ea quorum criſis fit.&c.

Hec autem aduertens conſiliator magnus differentia.104. excuſando gal.dicit hos motus celeſtes eiuſdem tpe nondum inuentos fuiſſe perfecte licet contemporaneus extiterit ptholomeo hãc materiam perſpicacius cõ prehendente.cuius ſcripta ad galienum fortaſſe non peruenere. cum ipſe de hiis minus complete ſcripſit tertio creticorum. unde & minime ſibi di cit imputandum eſſe ſed magis poſterioribus:& maxime auicenne.2ª.fen. quarti ca.ſecundo dicenti in hiis conſiderationibus trangreſſionem eẽ qa medicum extra ſuã artẽ perducit &c. Ex cuius dicto dicit conſiliator maio ra ſequi inconuenientia q̃ ex dictis gal.uide ipſum ibi & nota bene.

Supereſt nũc quidem intentionẽ ptholomei explicare qualiter ad noti tiam dierum ſupradictorum abſq̧ calculo peruenire poſſumus per.16.an gulos circuli quadrati concluſi a circulo recto ac eorundem alterationis q̃ litatem quantũ ex ſupiori radice poſſibile fuerit inueſtigare.Cuius modus eſt iſte.primo ſcito principii morbi tempore quod in ꝓpoſito tp̃s eſt ma nifeſte leſionis operatiõis alicuius uirtutis :ſiue fuerit hora decubitus in le ctum ſiue non: ad quod qdem tempus ſcias uerum locũ lune in morbis acu tis.& ipſo reperto gradu in.zodiaco mobili ſitua ipſum ſup linea meridiei que dicitur initium morbi in caſu propoſito quo zodiaco immobiliter ſic manente omnes conſidera.16.angulorum lineas ac gradum quemlibet ſu um angulum contangentem. Secundo conſidera diligenter tempus quo perueniet luna uero ſuo motu ad angulum creticum primum:qui eſt linea orientis & ſcito illud eſſe tempus diei cretici qua natura morbo repugnãs alteratio fiet magna in ipſo egroto .ꝙ ſi luna perueniens ad gradum dicte lineæ ĩuenerit ibidem planetam aut aliquam de ſtellis fixis notabilis quã titatis corporaliter:aut radios eius per aliquem aſpectum bonum atq̧ con trarie qualitatis qualitati ipſius morbi iuuabit tunc luna naturam ledendo morbum.Si uero fuerit ſtella ſimilis complexionis cum morbo. contrari um accidet.iuuabit enim morbum & ledet naturam. ꝙ ſi naturam iuuan do:fuerit ipſa ſtella de ſe benigne nature fiet criſis completa & abſcĩdet ip ſum morbum.ſi uero fuerit maligne nature impediet criſim fieri aut ſaltẽ fiet incompleta.hoc idem ſimiliter fiet ſi fuerit maligne nature & contra rie complexionis cõplexioni morbi.ſi uero fuerit nature maligne & ſimi

liˢ complexionis morbi ſignum eſt mortis ī illa die. Simili modo intelligē dum eſt in angulis indicatiuis ac intercadētibus niſi ꝙ ceteris paribus mi/ noris ſunt profectus aut nocumenti. Et ſicut dictum eſt de primo angulo cretico: ita ſentiendum eſt de ceteris angulis creticis atq; indicatiuis &c. Et ſcias ꝙ in quolibet angulorum contingit egrotum euadere poſſe: aut terminari ſecundum ſortem benignorum: aut malignorum impreſſionē concurrentibus cauſis ſecundis: nam ut dicit ptolomæus hec omnia ueri/ tatē habere poſtq̄ egritudo ꝓceſſerit equaliter ſine īpedimento aliquo ex trinſeco: quod contrebet infirmū. ut cibus. potus. ira labor. cetereq; res nō naturales. Et ſicut dictum eſt de impreſſione lune in morbis acutis. ita ītel ligendum eſt de ſole in morbis cronicis.

De ſupradictorum declaratione per exemplum.

¶ Ad euidentiorem ſupradictorum intelligentiā eſt aduertendū ꝙ cor pus lunare cum fuerit in ſuperiori parte ſui epicicli & centro epicicli pro/ pe augem ecentrici exiſtente mouetur contra motū cētri epicicli & cōtra ſucceſſionē ſignoꝝ ex quo tarditas motus ſibi accidit. ita ꝙ in die naturali mouetur tantum gradibus. 10. fere hoc igitur ſic contingente ponamus lo cum lune. 27. gradum leonis in initio morbi & hic gradus. 27. ponatur ſu/ per linea meridiei que dicitur initiū morbi conſtat ex hoc gradum tangen do primam lineam creticam que eſt orientis eſſe 2ᵐ. gradum ſagittarii. Ex quo tria ſunt principaliter conſideranda. primum eſt tarditas motus lune 2ᵐ. magnus eſt arcus quem habet pertranſire uim exceſſus . 5. gra . ultra 90. occaſione cuius non poterit. 7ª. die ad lineam creticā peruenire ſed po tius octaua que dies erit cretica. tertium conſiderandū idemptitas comple xionis eſt amborum ſignorum in utraq; qualitate. quoniam ambo . calida ſunt & ſicca. unde q̄tum ex influxu lune atq; ſignorum nullum natura ſen/ tit iuuamen contra morbum: imo morbus ipſe potius iuuatᶜ cōtra naturā Similiterq; dum corpus lune in epicicli ſui parte fuerit inferiori etiam cen tro epicicli ſtante in auge ecentrici ut ſupra. moueᵗ tunc luna una cum cē/ tro epicicli ſecundū ſucceſſionem ſignorū motu ueloci gradibus. 15. fere in die naturali. ponatur igitur locus lune. gra. 26. capricor. in initii morbi tē/ pore ſuper linea dicta meridiei. gradus tangens primam lineam creticam eſt primus gradus tauri. & hic ſimiliter tria notātur . primum uelocitas eſt motus lune. 2ᵐ paruus eſt arcus quem habet per tranſire . 5. gradibus fere diminutus a. 90. ratiōe cuius. 6ª. die ꝑueniet ad lineam creticam. Et 3ᵐ eq̄li tas eſt cōplexionis ſignoꝝ in utraq; qualitate quoniā ambo frigida ſunt & ſicca. unde ſimiliter ex influxu lune nullū ſequiᵗ iuuamentū narure contra morbū q̄propter & hii dies. uidelicet. 6ª. & 8ª. nō ſunt dicti cretici niſi ma li & ſuſpecti apud medicos. & in hiis ut plurimū aut moriunᵗ egrotantes ſi nullum aliud auxilium ex ſuperiori radice ac inferiori arte medicine pro

uidentiaq̧ medici ſalubrius adminiſtret aut fit in hiis diebus criſis imperfecta quod accidit dum fuerit in angulo cretico aliquis planetarum benignus contrarie q̄litatis ipſi morbo. Quod ſi fuerit ibidē planeta malignus corpaliter aut per aſpectū eiuſdē cōplexiōis cū morbo tunc mores eſt in ianua ac diuine miſericordie eſt eger ipſe ſignis pronoſticis relinquendus. Quod ſi luna in motu ſuo in uelocitate ac tarditate exceſſum non habuerit ad angulum perueniet creticum.7ª.ac.14ª.die &c. eritq̧ ſignorum aſpectus in ambabus aut ī una ſaltē qualitatū cōtrarius.unde fit ut plurimū criſis bona.aliis ex parte tā ſupiorꝝ q̄ īferiorꝝ radice nō cōtra opantibus.ut ſatis declaratū eſt ſupra.Et ita ſentiendū eſt in aliis angulis ceteris pibus.

De ſtellis fixis ac ipſarꝝ maturis in hac pte magis neceſſariis.

6 Quoniam ſupius dictū eſt de quibuſdā ſtellis fixis in qualitatibus criſium dignoſcendis neceſſariis: oportunum eſt & illas earundemq̧ naturas & gradum cum quo quelibet ipſarū mediat celum ī hac parte nobis competētes explicare.nec ipſarū uera loca & ut pria pte huius dictū eſt ſecūdū motum lōgitudinis zodiaci congruit reiterare. Dicitur autem gradus ille mediare celū qui p motū diurnū una cū ipſa ſtella ſimul ac eodē momēto ad lineā puenit meridiei. Quod qdē p tabulā ſeqntē faciliter ſcire poteris.

Nomina ſtellarum	gra.cum quo mediant celū.	natura
Venter cete	.24.	ueneris
Andromeda	.6.	ueneris
Caſopia	.2.	martis
	Taurus	
Triangulus	.1. .30.	mercurii
Caput algol	.ii.	ſatur.& iouis
Perſeus	.14.	ſatur.& ue.
Plyades	.15.	martis & lune
	Gemini	
Aldebran	.3.	martis & ue.
Hyrcus	.12.	martis & mer.
Rigil	.14.	ſatur.& iouis
Audax	.22.	martis & mercurii
Lepus	.19.	ſatur.& mercu.
	Cancer	
Canis maior	.5.	iouis & mar.
Canis minor	.16.	mercu.& mar.
	Leo	
Nomina ſtellarum	gra.cū quo mediant celum	natura
Cor leonis	.22.	iouis & martis
	Virgo	

Cauda leonis	.19.	ue.& ſatur.
Caput corui	.27.	ſatur.& martis
	Libra	
Spica	.14.	ue.& mercu.
Boetes	.30.	iouis & martis
	Scorpius	
Corona ſeptentrionalis	.10.	ue.& mercu.
Libra	.7.	ſatur.& mercu.
Lupus	.23.	ſatur.& martis
	Sagittarius	
Cor ſcorpii	2.	martis
Serpentarius alias medicus.	.17.	ſatur.& ue.
	Capricornus	
Teſtudo	.4.	ue.& mercu.
Aquila	.19.	martis & iouis
	Aquarius	
Delphinus	.1.	ſaturni & martis.
Cauda galline	.4.	ue.& mercu.
	Piſces	
Equus ſecundus	.7.	martis & mercu.
Aquarius	.5.	ſatur.& mercu.

Nota ꝙ idē eſt modus opandi cū hiis ſtellis fixis ſicut de plāetis dictū eſt nam poſito gra.lune ad horā inicii morbi acuti ſup linea meridiei ut ſupra Si tūc aliqua harū ſtellarum aliquem ex angulis.16.contangat. id ſignificat quod ipſe planeta cuius nature fuerit licet debilius ut plurimum.

De quibuſdam regulis practicāti phiſico neceſſariis ī horarum electionibus pro medicinis dandis oportuno tempore dato omniqꝫ ſemota neceſſitate.

Et primo de laxatiuis eradicatiuis

.8. Dicit ptolomæus.19.ꝓpoſitiōe centilogii.Purgatorium ſi quis accepit luna cū ioue exiſtente:abbreuiabiť eius opus:& effectus ipſius minueť. qđ hali ī comēto declarat:nā effectus medicīe nō ē corpi cōnaťalis:īmo humores attrahit uires naťe ſupando.cū igiť naťa uirtute medicīe fuerit fortior:ꝓhibebit ac dīnuet illius effectū.iupiter.n.naťā cōfortat.& ī cōiūctōe ipſius cū lūa corroborat & auget fortitudinē effectū medicīe ꝓhibentem.

Aptiora ſigna in farmatia ſumenda ſunt aquatica:que ſunt.Cancer.ſcorpius & piſces.quorum melius ſignum eſt ſcorpius:deterius uero cancer.

Non eſt bonum purgatiōibus uti per ſeceſſum luna cum planeta retrogrado:aut īſignis ruminātibus exiſtēte.quoniā aut uomitū ꝓuocāt ac nau

ſeam aut notabiles leſiones corpori inferunt·precipue ſi ipſa ſigna ruminantia fuerint aſcendentia.aut luna aut planeta retrogradus fuerit in aſcēdente. albertus in ſpeculo.

In farmaciis dandis·non ſit luna coniuncta ſaturno.aut marti.corporaliter nec aliquo maliuolo aſpectu·ſaturnus enim nimium reſtringit.mars autem uſq; ſanguinem euacuat.albertus ubi ſupra.

Purgatoriū accipere luna in ſcor.aut piſ. exiſtente domino ſimiliter aſcēdentis coniuncto planete exiſtenti ſub terra· corporaliter aut per aſpectū benignum laudabile eſt.Si uero coniunctus fuerit.d.aſcendētis planete exiſtenti in medio celi·patietur nauſeam.ac medicina mouebitur·& in eo nō morabitur ptholomæus.21.centilogii.

Egrotante membro quocunq; eradicetur materia peccans ab eodem luna exiſtente in ſigno illi membro deputato ſub terra cum tunc materia ipſa facilius educatur.

In omni euacuatione bona.ſit luna deficiens lumine & numero.In omni egritudine oculorum curanda.ſit luna aucta lumine.& numero libera ab infortunis & maxime a marte.

De medicinis confortatiuis ac alteratiuis.

9 Cum fuerit intentio medici calefacere ſit luna in ſigno igneo: aut ſit aſcendens ſignum igneum.Si infrigidare cupit ſit luna in ſigno aquatico aut ſaltem aſcendens ſignum aquaticū.Et deſiccare ſi petis ſit ſigm lune aut aſcendens ſignum terreum.Si uero humectare deſideras ſit ſignum lune aut aſcendens ſignum aereum.

In augumētatione membri.aut cōfortatiōe uirtutis ſit luna aucta lumīe & numero.Et dicitur aucta lumīe quando recedit a ſole.diminuta dicit̄ cū applicat ſoli.Aucta numero dicit̄ luna·cū fuerit ī parte oriētali ſui epicicli diminuta uero dicitur numero.dum fuerit in parte ſui epicicli occidētali.

De uomitu prouocando.

10 In omni uomitu laudabili prouocando aut gargariſmate ſternutatorio.aut etiam enematibus adminiſtrandis.ſit luna in aliquo ſigno ruminante.aut ſaltem aſcendens ſit ex ſignis ruminātibus aut·d·eius in illis. aut etiā ſit luna planete retrogrado coniuncta.

De fleubotomia electa ac inſciſionibus faciendis.

11 Dicit ptolomæus.56.ꝓpoſitione cētiloquii·humiditates corpum in prima quarta lunatiōis creſcūt.in 2a decreſcunt.in 3a quarta accedūt.in 4a recedūtq; propter omnis electa fleubotomia fieri debet ſecundū ꝓportionē q̄ttuor etatū hoīum atq; lunatiōis ut iuueni fit fleubotamia in q̄rta prima.adoleſcēti in 4a.2a.quadragenario in 4a.3a.Et ſeni ſi oportunum fuerit in.4a.4a.In omni cōiunctiōe oppoſitione aut 4o aſpectu lune cū mar

te minutio ſanguinis eſt uerenda. aut enim truncabitᷣ uena aut ſuperfluus fit ſan. exitus. Applicatio tamen ipſius lune ad trinū. aut ſextilē aſpectū martis laudabilis eſt. Dicit ptho. ꝓpoſitiōe 20ª. centiloquii. Tangere mēbrū ferro. & luna ī ſigno eidē mēbro deputato exiſtēte. uerendū eſt. quoniā luna humiditatum mater auget illā in mēbro illo ī cuius ſigno fuerit. tāgere qdē membrū ferro eſt illud uulnerare. & addere uulneri humiditatē: multiplicat nocumentū. & hoc pluries eſt exptū. Nam albertus ī ſpeculo capitulo de electiōibus dicit ex hoc īfinita incōueniētia ſe uidiſſe illis q ſimilibus nō attēdūt. Narrat enim de quodā patiēte fiſtulā quādā circa caput lōgaonis quā cum chirugicus. ignarus incideret. & luna ī ſcor. exiſtente illas ptes aſpiciēte abſq̧ uene inciſione inuētus eſt mortuus eadē hora. Et ego quidē temporibus meis multos uidi fieri errores. Inter ceteros inciſus fuit quidam calculoſus circa uerenda luna exiſtente in ſcorp. & mortuus eſt eadem die. Alter qui fleubotomatus fuit de cephalica ī brachio dextro doloris capitis occaſione per quendam nihil ad hec aduertentē & luna īgemīs marti applicante per oppoſitū in aſcēdente qui abſq̧ cibo potu & loquela mortuus eſt quaſi ſubito. Et alter uulneratus eſt in coxa & luna ī ſagittario in 4° aſpectu ſaturni mortuus eſt die 3ª. Et alios errores irremediabiles a plurimis fidedignis intellexi que cā breuitatis relinquo.

Non tamē penſet quis celeſtiū uiriū effectus ineuitabiliter in noſtris corporibus produci: tamq̄ a cauſis īmediatis: quibus poſitis neceſſario ſeqtur effectus. ſed illas primas ſcias eſſe cauſas mouentes ac diſponentes cauſas ſecūdas ad ſuos effectus producendos ſubordinatim ab illis dependentes quibuſq̧ cōpetētibus remediis reſiſtere poſſumus. dum aliquod futuꝝ nociuū ex illis iā ante preſcimus ut dum illoꝝ influxus de neceſſitate nature ac diuina diſpoſitione ad noſtra radiauerit corpora. materiā nō repiat aptam nec diſpoſitam. Nec de ſingulis tam fiendis q̄ euitandis. in particularibus canonibus oīa ſic exprimi poſſunt quin ſane & ſub uniuerſaliū regularum ſnīa ſint concipiēda. Nā ut narrat gordonius ī libro ſuo de fleubotōia capitulo. 14. in fine. in ſeipſo quadā uice fleubotomiā feciſſe luna in gemīs exiſtente nec umq̄ melius ſibi accidiſſe. Admittimus qdem ac poſſibilem rē dicit. potuit enim tūc domīus aſcēdē. aut mercurius aut aliqs alioꝝ planetaꝝ trino aſpectu lunā aſpicere aut ipm dominū aſcendentis aut fortaſſis erat luna ī cadēte domo ī qua uirtus enim diminuitᷣ. unde damnū īpediendo euitauit. Quapropter nō ſufficit ſimpliciter dicere luna exiſtēte ī tali aut tali ſigno bn̄ aut male accidet ſed oīū alioꝝ plāetaꝝ loca ī dōibus ac eorūde aſpectus. ignorarī n̄ dēmus: nec de raro cōtīgētibus fiēda lex pcipitᷣ.

Tēpus quo ſignū aliquod aut gra. quicūq̧ in quacūq̧ regione uolueris incipit aſcendere ſcire inueſtigare.

12 Pone ſignū ītentū aut quēcunq; uis gradum eius ſuper orizonte ori entali cuiuſuis regionis.demum ſcito uero loco ſolis illius diei qua ſcire de ſideras pone oſtēſorem ſup gra.ſolis in zodyaco mobili notatū.& locus i terſectionis ipſius in circulo horarū ac minutoꝝ eſt tp̄s aſcēſionis illius ſi gni aut gra.intenti ī regi one illa.ꝑ hūc enim modum ſcies medicine potio nis aut alterius medicaminis applicandi tempus electum.

Gradum aſcendentem in quācunq; regione ad omneq; tempus intentum inueſtigare.

13 Pone oſtēſorem ſuper.hora.ac minuto intentis in limbo deſcriptis.ad quē oñſorē pone gra.ſolis ī zodyaco mobili reptū. Et ſignum ac gra.eius tangēs orizonte oriētalē.cuiuſuis regiōis eſt aſcendēs ad illud tp̄s in illa re giōe.Et per hūc modū faciliter ī hoc inſtr̄o cognoſcis gra.aſcen. nō in una regiōe tātū.imo ꝑ totū orbē ī oībus regiōibus ſimul & ſemel. quoniam qli bet gra.cōtangēs aliquē ex orizontibus.ē aſcē.illius regiōis ad eandē horā.

Inquanto tempore in qua uis regione quodlibet ſignū aſcendit inueſtigare.

14 Pone initiū ſigni intenti ſuper cuiuſuis regionis orizonte & nota gra. medii celi q uidelicet tangit lineā meridiei.Et poſito ſine ipſius ſigni ſup eo dem orizonte conſidera dictū gradū medii celi notatū.ſup quē pone oñſo rem & hore ac minuta ab ipſo oſtēſore ī circulo horaꝝ contacta ſunt tp̄us quo totum aſcendit ſignum ſuper terra eiuſdem regionis.

Tempus ortus occaſuſq; ſolis in qua uis regione ad quē cunq; diem placuerit inueſtigare.

15 Pone gra.ſolis illius diei ītēti ſup orizōte regiōis oriētali ſup quo gra.ſo lis pone oſtēſorē q ī circulo libi oſtēdet tibi horā ortus ſolis ī illa regione. Similiter ſup orizōte occidētali eiuſdē regiōis eodē gra.ſolis poſito ſuper quo ſituet idē oñſor.& ī horaꝝ equaliū circulo oſtēdet horā occaſus ſolis.

De horis inequalibus diuidendis.

16 Arcus diurnus diei ac regiōis ītēte ſupius īueſtigatus ī.12.ptes diuidat equales ꝑ gra.limbi q ſunt gra.eqnoctialis ab oriēte īchoādo.& ī occidēte terminando arcus ſimiliter eiuſdē diei nocturnus ī alias dīdat.12.ptes eq̄ les & ſunt ptes.24.q̄libet.n.ptiū dicit hora eq̄lis.ita q̄ pria pars ab oriēte inchoādo dicit eē hora pria eiuſdē diei noīe appellata 2ª dicit alterius pla nete ſeq̄ntis uiʒ noīata.3ª noīe tercii plāete ī ordīe.& 4ª.noīe q̄rti & ſic de aliis.ſecūdū plāetaꝝ ordinē ac eiuſdē ordīs reiteratōnē uſq;.24.Ita uiʒ q̄ ſi dies intēta fuerit dies mercurii.prima dictarum horaꝝ inequalium.dicit hora mercurii.2ª hora lune.3ª hora ſaturni.4ª iouis .5ª martis.6ª ſolis.7ª.

ueneris.8ª iterum mercurii.9ª lune.10.ſaturni.11ª Iouis.12ª.maris.13ª ſolis q̄ dicit̃ prima noctis.14ª ue.15ª.mercurii & ſic deinceps uſq̃.24.Et ſecūdū diuerſitatem regionum differentia erit iſtarum horarum magna & notabilis.Cuius diuerſitatis q̄titatem experientia te docebit.

Horā inequalem ignotā per equalē & notā inueſtigare.

17 Prīo diuiſo arcu diurno ſimiliter & nocturno quelibet ipoꝝ.12.ptes eq̄les mō ſupradcō īter gra.eqnoctialis.pone gra.ſolis una cū oſtēſore ſup quacūq̃ uolueris hora equali ī limbo ſignata & q̄cumq̃ enim ptiū ſupradictoꝝ 24.interſecauerit.nota.ipſa enim eſt illius planete hora ſup quam in ordine ceciderit:ab oriente computando ab ipſo planeta.cuius eſt dies inchoādo donec perueniatur ab partē ab oſtēſore cōtactā modo iam .dicto.

De humorum motibus ex motu diurno.

18 Et ſcito q̄ q̄ttuor hnmoribus nr̄i copis die q̄libet accidit motus ſecūdū curſum ſolis diurnū ī dcīs ho.īeq̄libus.Ita q̄ tribus ho.an̄ ortū ſolis. & aliis tribus poſt ortū ſolis dn̄at̃ ſan.ſeqntibus.6.ho.īeq̄libus dn̄at̃ colera demū aliis.6.ho.ī ordīe dn̄at̃ humor melēcolicus.ī ultīs.6.ho.īequalibus flegma uiget.unde uerſus. A nona noctis.donec ſit 3ª lucis.Eſt dominus ſanguis.6. in ſequentibus horis.Eſt uigor in colera donec ſit.9.diei.poſt niger humor adeſt donec ſit 3ª noctis.poſtea flegma uiget donec ſit 9ª.quietis.

Quomodo eſt dictis ho.inequalibus ſeptem dieꝝ ebdomade ꝑuenit ordo & nō ab ipſis planetis ſeptem in ſitu.

19 Conſtat ex ueterū demōſtrationibus ſaturnū ſupremū eſſe planetam in ſitu.poſt quē iupiter mars.ſol.uenus.mercurius ultīoq̃ luna in ordīe ſequunt̃.hūc āt ordinē.7.dies ebdoᵉ ad īſtar.7.plāetaꝝ nūcupate nō ſortiuntur.ſed qa prīa ho.diei ab ortu ſolis īchoans illius ē planete cuius eſt dies.2ª uero plāete ſeq̄n.tertia plāete tercii & ſic cōſeq̄nter.doᵉ finitis ho.24.alter īcipit dies ab ortu ſolis 2º q'nomē a plāeta.25ᵉ ho.q̄ nūc prīa ē alterius diei adipiſcit̃ ſicq̃uoq̃ dies ab hora & hora a die nomē ſuſcipit.q̄lis ē igit̃ ho.25. ī ho.īequalibus talis eſt ipā dies ſequēs ī ordine uerbigr̄a.hodie dies eſt dominica q̄ & ſolis dicit̃ prīa igit̃ hora īeq̄lis eſt ſolis.2ª ue.3ª mercurii .4ª lūe 5ª ſaturni.6ª iouis.7ª martis.8ª iterū ſolis.9.ue.& ſic ordinatī uſq̃.24 q̄ eſt ultima & eſt mercurii ergo 25.que eſt prima diei ſequētis.eſt hora lūe quare & dies lune appellatur.& ſic intellige de aliis.

Verum aſcendens ad tēpus coniunctionis oppoſitionis aut aſpectus luminariū aut alioꝝ quorūcunq̃ planetarū inter ſe ad quamcunq̃ uis regionem inueſtigare.

20 Prīo poſito oſtēſore ſup hora ac minutis cōiunctiōis aut oppoſitiōis in circulo horarum in limbo inuentis uolue zodiacū mobilē donec ad ip-

ſum oſtéſoré ꝑuenerit dies cõiũctionis aut oppoſitiõis aut aſpectus in mẽ ſibus ꝑui circuli reptus. hoc facto ſcias ꝙ gradus zodyaci contingens orizõ tem orientalé tue regio nis eſt uerus gradus aſcendés ad tp̃s ꝓpoſitũ. nec ĩ iſtis eſt oportunũ per gradũ ſolis operari ſicut ſuperius eſt dictũ ĩ canone gradus aſcendentis indagationis. cuius ratio in ſequenti cañ. detegetur.

Equatio dierum unde ortum habeat. Et quando debet addi uere meridiei quando uero non.

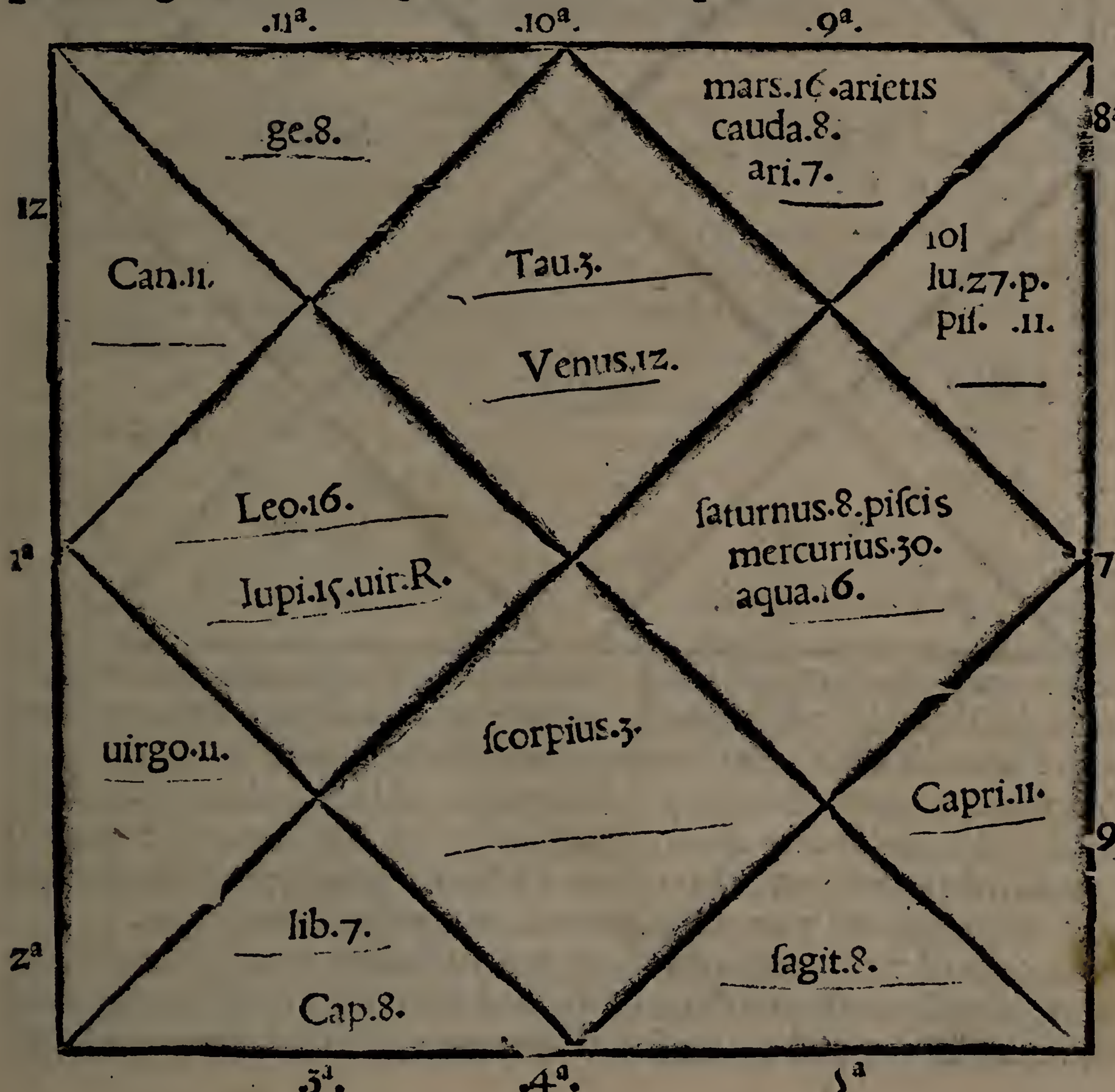
zi Apud tam ueteres q̃ modernos ardua qõ ſepius euentilata co mperit̃ quare dies naturales inter ſe differentiã habent in augméti aut decreméti exceſſu. Ipſa ſimiliter equatio dieꝝ. qd ſit. & cur uulgari meridiei quãdoq̧ addit̃ qñq̧ uero nõ. ꝑ cuius reſpõſiõis declaratiõe. Notãdũ eſt ꝙ duplex re pit̃ dies naturalis. Vnius dicit̃ medius ad ĩſtar medii motus ſolis ĩ quo. uni formis & equalis cõpit̃ motus ſuꝑ polis mũdi ſemꝑ. Et eſt tépus quo ſol re uoluit̃ in eqnoctiali a meridie in meridié cũ tãta portõe ipſius eqnoctialis. q̃ta mouet̃ interim ſol cõtra firmamentũ medio ſuo motu in zodyaco. nã ſicut hec poritio in zodyaco ſemꝑ eſt equalis. Ita & ĩ eqnoctiali ſemꝑ cõpi tur uniformis. Et eſt hec reuolutio. 360. graduũ. 59. minutoꝝ & 8. ſecũdo rũ ſingulis diebus equalibus ſuꝑ polis mundi in circulo recto. Et ꝑ hũc dié naturalé mediũ & equalé calculant̃ medii motus ſolis & oĩum planetaꝝq ſemꝑ ſunt equales. hoc itaq̧ ſic fieri debet ut equalitas tp̃is ſemꝑ equalitati motus correſpõdeat & ecõuerſo. Alter dies naturalis dicit̃ uerus. & eſt tp̃s quo corpus ſolare recedés a linea uere meridiei. ad eãdéq̧ reuertit̃. hoc ãt tp̃s eſt ĩ equale. & licet hec dies ſemꝑ ſit minor die medio una tñ dies na turalis uera alteri diei uere nõ ẽ equalis. duplici de cã. una ꝓpter eccétricita té ſolis. rõe cuius nũc citius. nũcq̧ tardius mouet̃. Altera ꝑꝑ aſcenſionum ſi gnoꝝ ĩeq̃litaté. nã ſignũ ꝓpĩqus ſolſtitii pũcto maioré ex gradibus eqno ctialis h3 aſcéſioné q̃ ſignũ ab eo remotũ. ex hiis igit̃ duabus occaſiõibꝫ cã p3 mãifeſta dñe exceſſus augméti & decreméti unius diei naturalis uere ab al tera uera. Cõtingit ẽt rõe augis ſolis. ac ecétricitatis eius nr̃is tp̃ibus exñte ſole circa. zi. aut. zz. gra. aquarii dié na turalé uerã equalé eſſe diei naturali medie cũ utraq̧ ipſarũ reuolutio ſit. 360. gra. 59. mi. & 8. ſecũdoꝝ recedéte qdé ſole ab hiis locis mĩorat̃ dies naturalis uerus aliquãdo plus aliquando qdé minus. hec ãt dñia diei uere a die media ſemper equali dicitur equatio dierũ & has diminutiones aſcenſionũ ſignorũ oĩum ac gra. cõtingentes a tp̃e quo ſol fuit in. 18. gra. aquarii doc anno perfecto ſimul cum aliis diminu tionibus ꝓuenientibus ex ecétricitate ſolis. collexit arzarchel tp̃e ſuo quas ſeriatim collocauit in tabula aſcenſionũ ſignoꝝ ĩ orizõte recto ut cũ eis di es naturales uere ac ineq̃les reducerent̃ ad equales dies cũ igit̃ oẽs motus planetaꝝ cõiũctiões oppoſitiões & aſpectus equant̃ ad meridié. nõ debes ĩtelligere ad meridié uerã quãdo ui3 ſol ꝑ̃ciſe eſt ĩ liẽa meridiana. ĩmo poſt

meridiē tantū q̄tum equatio illius diei correſpōdet de tēpore uidelicet ꝓ quolibet gra. quattuor miuta hoᶜ &c. que oportebit addere uere meridiei ſecundū canonē illius tabule qua opatione ī hoc libro noſtro nō īdigemus quia dies menſiū ſupradicti pui circuli cōtinent in ſe dcās equatiōes dierū. Quapropter dū aſcendēs ſcire uoluerimus alicuius cōiūctiōis aut oppōnis ſiue aſpectus. debemus ponere diē cōiunctōis in ipſo puo circulo reptū. ſup hoᵃ. ac minuto eiuſdē cōiunctōis ī limbo reptis. & gra. cōtangens orizōtē orientalē dicitur aſcēdens illius coniunctōis. Cū autē ſcire cupis aſcendens initii morbi noto tpe aut hoc elcōnis medicīe ſumende. aut aſcen. alicuius interrogat. ac hmōi non addimus illam equationem dierum nec eadem egemus. ſed tunc per gradū ſolis eſt operandū ut dictū eſt in cañ. ſupraſcripto. incipiente pone oſtenſorem ſuper hora ac minutis intentis &c.

Cuſpides duodecim domorum celi ac figurā diſpoſitiōis eius ad omnē tēpus q̄cūq; ue regionē placuerit Erigere.

zz Prīo ſcito gradu aſcēdente ad tp̄s intentū per cañ. ſupraſcriptū & ipſo poſito ſuper orizonte orientali. pone ſuper ipſum aſcendens oſtēſorem pᵉ domus ptē uidelicet ex cētro mūdi ꝓgredientē & ipſo īmobili ſic manēte gradus limbi exiſtens inter lineā meridiei & dictū oſtēſorē. in tres ptes diuide equales. ſup prīa pte a meridie inchoādo pone oſtēſorē. iiᵉ. domus. & ſup zᵃ parte pone oſtēſorē. iz. domus oībus fixe manētibus. prīo cōſidera gra. zodyaci tāgētē lineā meridiei. & eſt initiū. ioᵉ. domus. gra. tāgēs oſtēſorē. ii. eſt initiū. iiᵉ. domus. gradus uero quē cōtangit oſtenſor. iz. eſt initiū izᵉ domus. demū ſcito ꝙ ipſe gradus aſcendens. eſt initiū prīe domus. gra. uero īterſectionis oſtēſoris. z. eſt initiū zᵉ domus. Et gra. quē īterſecat oſtēſor. 3. eſt initiū. 3ᵉ. domus. Et hēs nunc. 6. domos celi erectas. ceteras autem ſex ſcies per gra. oppoſitos Ita uidelicet ꝙ gra. ioᵉ domus opponitur gra. 4ᵉ domus. & gra. iiᵉ opōitur gra. 5ᵉ & gra. iz opponitur gra. 6ᵉ. gradui uero prime opponitur gradus. 7ᵉ. gradui uero zᵉ domus opponitur gra. 8ᵉ domus. Et gra. 3. opponit̄ gra. 9ᵉ. domus. ſicq; habes cuſpides. iz. domorū erectas ad ho. regionemq; intentas. hoc facto quemlibet planetarum cum capite ac cauda draconis in domo ſua collocare debes in illa uidelicet in qua gra. ueri ſui loci reperies. ſicq; facies de gradu partis fortune ac aliarū partiū: quas partes reperire te docent. alchibicius: Guido: bonatus Io. de ſaxonia ceteriq; doctores q̄ plures ſatis late materiam hanc tractantes. Hic aduertendum ſcias ꝙ ſic oſtenſor. iie domus ſemper diſtare debet ab oſtēſore. domus. 3ᵉ. zo. gradibus de gra. limbi. Ita & iter. iz. & z. oſtēſores ſemper diſtantia debet eſſe gra. 6o. de eiſdem gra. limbi. quapropter ſi extrinſeca quadam occaſione fortaſſis uiolenter dictos contingeret oſtenſores ultra debitā eorū diſtantiā ſegregari tua intereſt illos per dictos gra. limbi ad congruum ſtatum reducere. priuſq̄ ad. iz. domorum erectionū accedas

Canonis ſupradicti iudicialis figure erectiōis declaratio p̄ Exēplū. Pro pōito tpe uidelicet cōiūctiōis lūiariū īmediate p̄cedētis ītroitū ſolis in ariete p̄ſētis āni natīuitatis dn̄i.14 94.currētis.qđ ē.marcii die.7ª.hoª.zª tamē.19. poſt meridiē diebus nō eq̄tis ad ciuitatē Carpeñ.aut auinoneñ.cū eiuſdem ſint lōgitudīs.uidelicet gra.44.mō quo ſeq̄t Ad idē tp̄s.figurā diſpoſitiōis celi erigere uolo.Prīo pōito oſtenſore ſup ho.zª. ac mi.19.poſt meridiē in limbo reptis ad eūdē oſtenſorē pono diē.7m marcii in p̄uo circulo eq̄tiōis dieꝝ īuentū.ex quo cōſtat gra.leōis.16.huius regiōis orizōtē oriētalē cōtāgere q dicit̄ gra.aſcēns.ſup quē gra.aſcēntē pono oſtēſorē pᵉ domus & gra. īter lineā meridianā & hūc oſtenſorē exiſtetes ī gradibus libi ſūt.105.quos in.3.ptes diuido eq̄les.ſup pª.3ª.pte que ē.35.gra.pono oſtenſorē.11.ſup zª 3ª uidelicet.70.pono oſtenſorē.1z.& ſic cōſequēter in oībus dictū canonē ſequendo figura reſultat diſpoſitionis celi ut ſequitur.

Simili mō eadēqꝫ uia ad tp̄s ītroitus ſolis in arietē eiuſdē āni.1494. currit martii die.10.hora.19.mi.& poſt meridiē di.nō equatis diſpoſitiōis celi talis ut ſequitur erigitur figura.exempli gratia ad eādē regionē ut ſupra.

Figura diſpoſitionis celi.introitus ſolis in arietem.

Ex iam dictis clare patescit q̄ oīum motuū tā equaliū q̄ ineq̄liū ex ipſis deſcendētiū aſcēdēs p̄ dictū puum circulū equatiōis dieꝝ indagari oportet ut ſunt aſcendēs cōiūctiōis tā corporalis q̄ aſpectualis tā luminariū q̄ aliorū planetaꝝ aut ītroitus cuiuſcūqꝫ ſyderis in quē uis locū zodiaci mō iam dicto.aſcendēs quidē oīum alioꝝ ex dictis motibus equalibus nō ꝓueniētiū p̄ gradū ſolis inueſtigari debet ut ſunt.electionū īterrogationūqꝫ ortus.rerū ac initii morboꝝ tp̄a ex dictoꝝ motuum tp̄e non dependentia.

Nunc aūt cū.7.planetaꝝ ceterorūqꝫ ſyderum tā medioꝝ q̄ uerorum motuum cuſpidūqꝫ.12.domorū equationum ubiqꝫ terrarum ad omneqꝫ tp̄s ullo ſine calculationis labore uerā notitiam concepiſti.Et domus antea clau-

ſe nunc qdē apte clarus tibi patet ingreſſus quā recte ſi introieris ueterūq; ſane in ruminaueris documenta infinitū in eis occultatū ſcīe theſaurū iue/ nire ualebis.cōtingit tamē in arduis & altis ſublimatū ītellectū uaneglorie temeritati iuncte cupiditatis cā & hoſtis antiq nunq̄ tēptare ceſſantis ſua/ ſione ſepius ad infima demergi.unde & hāc ꝓnoſticādi ſcīam qdam nimiū extollunt alii uero ſatis indiſcrete deprimūt.Quorum utriuſq; erroris cau ſa ipſa uidetꝰ animi infirmitas quapropter in qbus hiis īferioribus qualiter q; ac in quibus nihil influūt dicta celeſtia corpora conueniens ac oportunū eſt tam rationibus q̄ auctoritatibus declarare.

Super quibus celeſtia corpora in hiis influunt inferiori/ bus in quibuſq; non.

23. Pro cuius queſtiōis reſpōſiōe aliq̄ ponentꝰ hic ꝓpoſitiōes ī hac par te magis neceſſarie cum ꝓbationibus earundem ſufficientibus intelligenti.

Propoſitio prima.

Licet ordīe ſtāte nature.diuinaq; uirtute neceſſe ſit celeſtia corª in hiis corꝑibus inferioribus īfluere.hoꝶ tamē īferioꝶ effectus nō de neceſſitate eorūdē ſequuntꝰ īfluxus. Prima pars patet.nā primū in unoquoq; genere ē cā eoꝶ que ſunt poſt ſecūdo methaphiſice.cū igitꝰ oīum motuū primus ſit motus celi octauo phiſicoꝶ neceſſariū ē hec īferiora ſuis ī motibus altera/ tionibuſq; a celeſtibus motibus dirigi & ordinari.ꝓterea. nullū agens natu rale ſuū ꝓducit effectū niſi aut in uirtute ſpecifica a deo & ceſtibus ſic dota ta aut in uirtute primaꝶ qualitatū in elemētis inuentaꝶ. ipſa nāq; elemēta ꝑ ſuas uirtutes actiuas & paſſiuas nō ſunt agētia ſufficientia ad hoꝶ īfimo/ rum generationē abſq; agēte principali quod eſt celū ab intelligētia motū 2º.de generatiōe.unde & horū inferiorū motus & alterationes reducuntꝰ in motū celi tanq̄ in cauſam primā in genere phiſico.Eſt enim ſolis motus cū ceteris ſyderibus ſub obliquo circulo cā cōtinuationis hoꝶ īfimoꝶ ge/ neratiōis & corruptiōis.motus uero primi mobilis eſt cā ꝑmanētie habet etiā & quodlibet uiuēs certā ꝑyodū ſue duratiōis ex ꝑte celeſtis corꝑis licet ex ꝑte ſpeciei diuerſe pōt ī quolibet īdiuiduo & abbreuiari & elōgari ut di cit.ꝑ.ibidē ꝓterea.dicit.ꝑ.prīo metheoꝶ neceſſe ē hūc mūdū īferiorē latio nibus ſuꝑioribus eē cōtiguū ut tota uirtus eius gubernetꝰ īde.uirtutem dico agētis naturalis de potētia materie ꝓductā q̄ a ſuꝑiori uirtute depēdētiā ha bet.nā ut dicit.S.Tho.ī tertio ſūme cōtra gentiles.ca.70.uirtus infimi agē tis nō ex ſe ſuū ꝓducit effectū ſed ex uirtute ſuꝑioris proximi & uirtus illi/ us a uirtute ſuꝑiori & ſic cōſequēter uſq; ad primam uirtutem ſiue cauſam que eſt celi in genere phiſico.demū uirtus celi ab intelligētiis horum autē omnium uirtus ab ipſo creatore deſcēdit omnium cauſa ſimpliciter prima

ſicq; nullius eſt uirtutis actio niſi in uirtute diuina.oium enim effectuũ cãm tã mediatã q̃ imediatã ipſam uirtutẽ diuinã eſſe dicimus mediatã dico cãm quoniã mediãtibus cãis ſecũdis diuine ꝓuidẽtie fit executio.eſt etiã imedia ta cã cuiuſlibet effectus cũ nullũ agẽs agit niſi in uirtute primi agẽtis.Nam ſicut infimũ agens in effectus ꝓductione imediatũ expꝫitur actiuũ ita primi agentis uirtus ad eũdẽ ꝓducendũ effectum immediata comperit᷑ cauſa.

Secũda ps ꝓpoſitionis patet.nã ꝙ quodlibet corpus ipreſſionẽ celeſtis corporis nõ recipit de neceſſitate hoc ex ineptitudine ipſius materie ꝓue nit que & ſi diſpoſita fuerit ipediri poteri ac inepta reddi. Eſt eni hec mate ria uariabilis & fluxibilis ſemꝑ nunq̃ in eodẽ ſtatu permanens.

Nam ut dicit.d.s.in tertio cõtra gentiles.A cã remota nõ ſeqtur effectus de neceſſitate abſq; cã ꝓxima. ꝓxime aũt cauſe hoꝝ inferiorũ effectuum ſunt uirtutes elemẽtoꝝ actiue & paſſiue que cũ ſint cauſe cõtingentes ab itelle- ctuali ſubſtantia ipediri poſſunt.unde celeſtes influxus recipiunt᷑ ad modũ recipientis & qa cuiuſlibet ſuſceptibile nõ eſt diſpoſitionis cuiuſlibet rece- ptiuũ ſecũdũ auic.in de uiribus cordis q̃obrẽ unius & eiuſdẽ cõſtellationis influxus etiã numero ab unius ſpeciei diuerſis indiuiduis cõtingit poſſe nõ equo calle recipi ꝓpter diuerſaꝝ materierũ diuerſam diſpoſitionẽ. hinc ẽ ꝙ dicit ptholomeus.17.ꝓpoſitione cẽtiloquii. Rimare naturã rei & origi- nẽ ſubiecti uitã quoq; actus & paſſiões ipſius anteq̃ ꝓponas iudiciũ de illo. Etiã io.damaſc.libro ſecũdo ſniaꝝ.Corpora celeſtia nõ ſũt imediata gene- rationis ac corruptiõis cã quare nõ de neceſſitate ex illis effectus ꝓueniũt Idẽ ptholomeus primo quadriptiti capitulo.3.dicit.Rurſus nõ eſt eſtiman- dũ ꝙ ſuꝑiora ſuꝑ ſua ſignificata ꝓcedãt ieuitabiliter uelut ea que a diſpoſiti one diuina cõtingũt ſine medio & que nullatenus ſunt euitanda necnõ que ueraciter & ex neceſſitate ꝓueniũt.& iteꝝ prima ꝓpoſitione cẽtiloqi. iudi cia que tibi trado ſunt iter neceſſariũ & cõtingẽs poſſibile.item aſtrologus nõ debet dicere rẽ ſpãliter ſed uniuerſaliter. & idẽ i ſapiẽtiis almageſti. uir ſapiẽs dominabit᷑ aſtris.unde clarũ ac manifeſtũ eſt ꝙ horũ inferiorũ effe- ctus nõ de neceſſitate aſtrorum ſequuntur influxus.

Secundo propoſitio.

Etſi corꝑa celeſtia nihil iprimũt in itellectu nr̃o directe & ꝑ ſe aliqd ta- mẽ ad nr̃am itelligẽtiã opat᷑ idirecte ac diſpoſitiue.pria ps pateſcit nã clarũ eſt ꝙ celeſtia corpora nõ agũt niſi in corporalia itellectus aũt nr̃ eſt imate rialis & ipaſſibilis.tertio de aĩa q̃re nihil agũt i nr̃o itellectu.ſcd̃a ps pꝫ quo niã licet itellectus de ſe nõ ſit uirtus corꝑea eius tñ oꝑõ cõpleri nõ põt abſq; uirtutũ corꝑeaꝝ oꝑatiõe q̃ ſũt uis ymaginatiã ac mẽoratiã.nihil eni apphẽ dit itellectus qd̃ prius nõ fuerit i ſẽſu.uirtutes eni ſenſitiue ſũt corꝑee & or- gani ſate qbus ipeditis ipeditur intellectus oꝑatio.ut patet in litargicis fre-

neticis maniacis & melécolicis quoꝝ infinite ſunt ſpecies ſecundum io.de tornamira ſicq̄ʒ contingit opationé intellectus multis modis ĩpediri poſſe. unde & bonitas diſpoſitionis corporis humani facit ipſum aptum ad bene intelligendum: inquantum ex hoc predicte uires fortiores exiſtunt. huiuſmodi autem diſpoſitiones ad celeſtes influxus tanq̃ in cauſas primas reducuntur.unde auguſ.quinto de ciuitate dei.Non uſq̄ʒquaq̄ʒ abſurde dici poteſt ad ſolas corporum differentias afflatus quoſdá ualere ſydereos. Et io. damaſc.ſuper ſecundo ſententiarum alii & alii planete diuerſas complexiones habitus & diſpoſitiones in nobis conſtituunt. Similiter & ſcotus ſup eodem ſecundo ſententiarum.14.di.q.tertia inquit. Ethereus ille globus q celum appellatur.omnia elementa ex ipſiſq̄ʒ corpora commixta certa lege gubernat.unde & humani corporis machinam omniumq̄ʒ ſenſuum organa nunc temperiei propinqua.nunc uero remotiora reddit. Senſus autem operationem ex organi imperfectione impediri certum eſt. Intellectuſquoq̄ʒ ſenſus debito carens amminiculo actus ſui ordiné attingere minime poteſt.quod freneticorum maniacorumq̄ʒ errores clariſſime oſtendunt.quorum corrupta ymaginatio ſenſus deſiderium alterans uoluntaté allicit.ad uariarumq̄ʒ rerum proſecutionem ipſam inclinás.Cum itaq̄ʒ uiatoris uoluntas ſenſus deſiderio plerumq̄ʒ obſequi ſtudeat. ipſumq̄ʒ deſiderium aſtrorum moderamini ſubiici concedamus. Haud abſurde uoluntatem ſyderum influxu inclinari dixerimus.nequaquam tamen eam cogi:qn contrarium liberrime eligere poſſit. unde ꝙ aſtrologorum de hominum moribus:plerumq̄ʒ uera ſunt iudicia deſiderii efficit uiolétia. Quod a moyſe geñ.octauo accepimus dum cogitationes inquit hominum ad malum prone ſunt & puerſe difficulter corriguntur.Et albertus magnus in ſpeculo ſic ayt.Natus non iudicatur caſtus aut inceſtus iracundus aut patiens niſi ſecundum aptitudinem uel ineptitudiné nihilominus eligere poteſt hoc uel illud ſed ex operatione celi eſt ꝙ ad eligendum illud ad quod aptus eſt citius ĩclinatur. Indirecte igitur ac diſpoſitiue aliquid agunt ad bonitatem noſtre intelligentie.quamobrem ſicut medicus iudicare poteſt de bonitate intellectus ex corporis diſpoſitione tanq̃ ex cauſis ſecundis & proximis. ita & aſtrologus ex celeſtibus motibus tanq̃ ex cauſis primis & remotis diſponentibus cauſas ſecundas ad inducédũ talé aut talé corpis diſpoſitiõem &c.Et p hũc modũ ut dicit.S.Tho.in.3º ſũe cõtra gétiles capi. octuageſimo q̃rto põt uerificari dictũ ptholomei.38ª.cétiloqi.Cũ fuerit mercurius ĩ natiuitate alicuius in aliq̃ domoꝝ ſaturni & ipe mercurius fortis ĩ eé ſuo. dat bonitaté ĩtelligétie medullitus ĩ rebus radicalibus ac prĩcipiis artiũ & ſi fuerit ĩ duobꝫ ſignis mar.dabit ei fortitudiné & acuitaté pſidie aut bõitaté ſub

ite eloquentie &c.Hic eſt aduertendum quandocunq; in aſtrologia ſimile inuenis dictum uidelicet q̄ talis aut talis planeta dat hoc aut illud intelligē dum eſt ſecundum diſpoſitionem & non ſimpliciter. aliter enī eſſet intellectus falſus. Vnde quidam hec ac ſimilia dicta in ſenſum concipiunt reprobum ſecundum neceſſitatem qui & a ueritate elongati & ſeipſos & ſcientiam denigrant. permiſſum eſt enim chriſticolis ſecularibus ſcientiis erudiri. ut ſi que nobis utilia dixerint ad uſum ſacre & pie eruditionis anime aut corporis conuertamus q̄ ſi minus reprobando ratiōibus deteſtemur. quapropter ihero. ſuper epiſtola pauli ad tytum &.37.di. capitulo qui de menſa & uino &c. dicit quomodo ſi quiſpiam aduerſus mathematicos ſcribere uelit imperitus matheſeos riſui pateat & aduerſus philozophos diſputat. dogmata phōꝝ ſi ignorat diſcant ergo ea mente dogmata & doctrinam chaldeorum qua & moyſes etiam omnem ſapientiam egyptiorum didicerat. unde auguſtinus in de humana conſolatione. Si qua uera dixerint phī tāq̄ ab iniuſtis poſſeſſoribus in uſum noſtrum ſunt uendicāda. quapropter & huius ſcientie grana colligemus relictis paleis uento.

Tertia propoſitio.

Celeſtes motus noſtraꝝ uoluntatū ac electionū non ſunt cauſa ut dicit S. Tho. in.3. cōtra gētiles capitulo.85. quod patet nam uolūtas in parte intellectiua eſt aīe tertio de aīa cū igit̄ nihil directe īprimunt in ītellectū nr̄m ergo nec in uolūtate. p̄terea oīs electio actualiſq; uolūtas īmediate ex ītellectuali apprehēſiōe cauſat̄ cū nō pōt qs aliqd uelle nec eligere niſi prius ītelligat nec ītelligit niſi primo apprehēdat. bonū enī ītellectū eſt obiectū uolūtatis tertio de aīa unde nō pōt ſeq puerſitas ī eligēdo niſi ītellectus iudiᵐ deficiat in particulari intelligibili. & licet aliquā occaſionem preſtent celeſtia corpora ſup uoluntatibus & electionibus noſtris indirecte ac diſpoſitiue inquantū īprimunt aliquid in uiribus ſenſitiuis ad quaꝝ īmutationem reſultat in nobis quedā diſpoſitio corporalis qua mouemur & inclinamur appetitu quodā ſenſitiuo ad hoc aut illud uolendū aut eligendū ipſa tamen uoluntas ſemper remanet libera. cū tales motus inclinatiui per modū paſſionis cāti ſiue interiores ſiue exteriores fuerint nō ſint cauſa electiōis neceſſaria cū qs p rationē illis libere reſiſtere pōt. Similes enī paſſiones dicūtur primi motus qui nō ſunt in poteſtate nr̄a de qbus lex neminē pūit unde uulpianus cogitatiōis penam patiat̄ nemo ut in. l. cogitatiōis. ff. de peīs. Primis igitur illis motibus ex celeſtiū influxu p modū paſſionis aut ita ſi dixerim intrinſice tētatiōis diuina pmiſſiōe nobis aduenīetibus patiēter tolerādo ex libero nr̄o arbitrio ſui gr̄a reſiſtere poſſumus cū aſtrū in nullo nos cogit. fortiſſimis eī influentiis fortior eſt ipſa uoluntas.

unde greg. ī paſtorali. hūanū eſt in corde tētationē ꝑpeti. demoniacū uero intentationis certamine ſuperari. Et paulus ad corīthios tentatio uos non apprehendat niſi humana. fidelis āt deus eſt qui non patietur uos tētari ſupra id quod poteſtis: ſed faciet cū tētatione etiam ꝓuentū: ut poſſitis ſuſtinere. Et iteꝝ ad romanos ſeptimo. uideo aliam legem in membris meis repugnantē legi mentis mee: & captiuantem me in lege pc̄ti: que eſt in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit de corpe mortis huius: gratia dei ꝑ. dominū noſtrū ieſum xp̄m. Igit̄ ego ip̄e mēte ſeruio legi dei. carne aūt legi peccati. per mentē intelligo rationē. ꝑ carnē primos motus ſenſitiuos in uiribus noſtris ab aſtris impreſſos: quibus incitamur ad hoc: aut illud uolendum appetitu ſenſitiuo. ꝙ autem dico primos motus ab aſtris imprimi. ſane. non ſemper: ſed ut plurimum ītellige: quoniam aſtra in hiis inferioribus non agunt niſi fortuite quodam modo: inq̄tum eis ab alio ſic datum eſt: uidelicet ab ipſo creatore. conſtat aūt ipſum deū quādoq̧ preter aſtroꝝ ſtatū ī noſtris corpibus opari: licet raro: forſā ut patet ī eſau & iacob uterinis ac etiam & in aliis ſimul & in eodē forſan loco poſſibili poſito natis quorum complexiones hītus atq̧ mores inter ſe diuerſificātur hoc enī eſt auguſtini potiſſi^m^ argu^m^ contra poſſidoniū. fauſtū ep̄m. ceteroſq̧ manicheos. ac greg. cōtra preſilianiſtas hereticos: qui huius ſcientie ꝓnoſticationum limites: ac metham excedentes: dixerūt oīa hec inferiora etiam & noſtrarum uoluntatum ac electionum actus ab aſtris ordine quodam fatali de neceſſitate ſubdi ac relegari. Vnde quidam caldeorū ac babilonienſium reges cuiuſlibet hominis ſue regionis natiuitatē inſcribi iuſſerunt: & cuius diſpoſitionē cōtrariā ac tyrāni natiuitati aduerſantē īuenerūt morti tradiderunt. Et ad huc peiori ſpiritu ducti: ipſorū quidam ignē colebānt: uni iouem. alii ſolem. alii aliud ſydus tanq̄ deum adorabāt. quaꝓpter diuina pietas certos quādoq̧ preter: & ultra ſyderum uires: & ordinem nature demōſtrat miraculoſos effectus ut ipſum ſolū dominū & nō alium eſſe deum firmiter ſciamus. Huiuſce quidem ordinis quandam in hiis inferioribus uidemus ſimilitudinem. Eſt enim rex ſui regni uniuerſalis gubernator & rector principalis. qui per ſuos proprios: ac principaliores conſiliarios alios ordinat gubernatores capitaneos ſubcapitaneos ceteroſq̧ officiarios magnos & paruos q̄plures. quis igitur. quid in toto fiet regno ſcire cupit a primis conſiliariis ac maioribus notitiam habere ſi ualeat ſciet: quoniam quidquid fiet: iam per conſiliarios deliberatum eſt fiendum & ita ut plurimum fiet. Expedit tamen aliquando & ipſum principem ſiue regem aliqua ſingularia preter conſiliariorum notitiam executioni mandare que cum a primis aſſiſtentibus conſiliariis non ſciuntur: neceſſe eſt ab omnibus aliis ignorari. Sicquidem & in humanis non tantum actibus ſed

etiam diſpoſitionibus percipere potes.ſed hec raro. illa quidem utplurimũ accidere comperimus.Et iterum perpauci ſuis reſiſtunt inclinationibus licet bene poſſunt.quoniam ſtultorum ĩfinitus eſt numerus.Solus enim ſapiens.i.iuſtus dominabitur aſtris.

Qualiter quis fortunatus aut diſfortunatus dici poteſt ex ſuperioribus cauſis.

24 Experientiis q̃plurimis manifeſtum comperimus homini bonum aliquod aut malum quandoq; preter intentionem propriam cõtingere ſecundum quam aut bene aut male dicitur fortunatus.ut cum fodiens uineam theſaurum inuenit.aut ſerpentem illi nocentem quem non querebat. Et licet aliquem operantem preter propriam intentionem contingat operari & eidem aliquid euenire non intentum non tamen preter intentionẽ alicuius ſuperioris cui ſubeſt ut dominus mittens aliquem ſeruum ad locũ ad quem iam alium miſerat illo ignorante.Inuentio ſerui prius miſſi eſt caſus fortuitus quo ad ſeruum ſecundo miſſum & econtra quia preter intentionem utriuſq; eſt illa inuentio.non autem quo ad dimittẽtem ſed eſt aliquid ordinatum.Et quia ſicut dictum eſt ſupra homo ſit ordinatus ſecũdũ uoluntatem ſub ipſo deo directe ordinante ſecundum intellectum ſub angelo perſuadente.& ſecundum corpus ſub aſtro diſponente. & hoc uidelicet inquãtum per eius impreſſionem in noſtris corporibus relinqtur quedam diſpoſitio corporalis qua naturaliter inclinati incitamur ad eligendũ per modum quo paſſiones inducunt ad electionem.tanq̃ igitur paſſionati intrinſecus eligimus nobis aliqua utilia aut nociua que tamen propria ratione non cognoſcimus. nec poteſt hoc ex natura intellectus aut uoluntatis diuerſa contingere.cum in omnibus hominibus una ſit uoluntatis & intellectus natura.Et hec proprie non dicitur ĩtellectualis electio ſed potius animi corporalis aut naturalis incitatio.& ſecundum hanc.quis bene aut male dicitur fortunatus.Si uero cum hoc ex angelico lumine intellectus ad eadem intelligenda illuſtratur.Et ex diuina operatione ĩſtigante inclinatur uoluntas ad eligendum aliquid ſibi utile eius rationem ignorat nõ dicitur homo fortunatus ſed gubernatus proprie & cuſtoditus.Quoniam quo ad deum nihil dicitur fortuitum.Nam ſicut uis actiua ſpiritualis nature.altior eſt corporalis ita eſt & uniuerſalior unde nõ ad omnia ad que humana electio.& aſtri diſpoſitio extẽdere ſe poteſt & quia uirtus anime humane aut ſyderis aut etiam angeli.particularis eſt in comparatione ad diuinam uirtutem.quequidem uniuerſalis eſt reſpectu omnium rerum.poteſt homini aliquod accidere bonum.preter intentionem propriam.& preter aſtrorũ diſpoſitionem.& etiam preter angelorum illũminatiõem non autem pre-

ter diuinam prouidentiam.Ex quo ſequitur bona moralia non eſſe fortui ta quoniam preter intentionem acquiri non poſſunt.

Sciendum eſt etiam ſecundum quod dicit ſanctus Thomas in tertio cõ tra gẽtiles capitulo.92°.ſicut inanimata quaſdam occultas proprietates ex celeſtibus corporibus conſequuntur.ſicut uirtus magnetis ferrum attrahẽ tis.ſimiliter herbarum ac mineralium uirtus attrahens corporis diuerſos humores.& ſimilia.Ita nihil prohibet ꝙ etiam habeat aliquis ex impreſſio ne corporis celeſtis aliquam efficaciam in operibus faciendis quã alius nõ habet.ut medicus in ſanando.agricola in plantando.& miles in expugnan do &c.Et hoc ex debita ac indebita ſecundarum cauſarum diſpoſitiõe a ſy⸗ derum afflatu dependente quam tamẽ uirtutem preter aſtrorum afflatus deus hominibus largitur multo perfectius diligentibus ſe.ad opera ſua ef⸗ ficacius exequenda. Ex predictis.ultima finaliſqꝫ pateſcit cõcluſio.ꝙ li⸗ cet q̃ multa per aſtrorum influxus tanq̃ per cauſas & ſigna eorum que uen tura ſunt & ut plurimum fiunt per coniecturam quandam & cum timore ſemper & dubietate quadam comprehendere poſſumus.:Non tamen no⸗ ſtrum ſed ſolius eſt creatoris altiſſimi de futuris effectibus determinare. Quapropter effectibus ex celeſtibus ſignis ꝓductis etiam milleſies per te expertis fides certa ac euangelica de futuris non eſt adhibẽda.ſicut nec ul⸗ lo ex ſignis a ſecundis cauſis prouenientibus.'niſi coniecturalis. nec aliud aſtrorum uera ſciẽtia docet.Cum unus tantum ſit deus. cui ſoli omnia pre terita pariter & futura preſentia confitemur. Cui & hec.& nos humilime commendo. Et hec ſunt que mihi pro nunc.meliori iudicio ſemper ſal uo ſuper aſtrorum tã motibus q̃ influentiis generaliter occurrunt dicenda.

Et hic Finis expoſitionis canonum libri Deſiderati equationis celeſtium motuum ſine calculo.in honorẽ ſyderum conditoris qui & nos conſeruare dignetur in euum Amen.Ex carpeñ.per Guillermum Egidii de uuſſelrerc.ex Zelandia.1494.

4 — 4 10
2 . j 10
2 — 7
8

— 8 — 15